

HÍRADÓ

XXVIII. ÉVFOLYAM, 23. SZÁM

ÁRA: 1,50 FORINT

1984. JÚNIUS 9.

AZ ELMÚLT HÉT

A GAZDASÁGI GONDOK ÁLLNAK A KÜZÉPPONTJÁBAN a hetek londoni csúcstalálkozójának. A legfejlettebb tőkés országok, az Egyesült Államok, Kanada, Franciaország, Nagy-Britannia, az NSZK, Olaszország és Japán állam- és kormányfői, miniszterei, valamint az EGK vezető tisztségviselői hosszabb távra szeretnék tervezni. Ezért a jelentések szerint Reagan elnöknek fel kell készülnie rá, hogy tárgyalópartneri ismét bírálni fogják gazdasági elképzeléseit, a magas amerikai kamatlábakat, a hatalmas költségvetési hiányt, és a dollár túlzott árfolyamát. Mitterrand francia elnök ezt megerősítette a nyugatnémet kancellárral folytatott megbeszélései után, brit részről pedig a gazdasági megélénkülés mikéntjére összpontosítanak majd. Thatcher miniszterelnök azonban hozzáfűzte: csodák e téren sem várhatók. Japán az öt korlátozó intézkedés igzatiák leginkább; Nakaszone miniszterelnök közölte, Londonban is sikraszáll egy átfogó kereskedelmi tárgyalásorozat megkezdése mellett. E tekintetben egyébként más irányból is elmarasztalják a fejlett tőkés országokat, s a kereskedelmi megkötéseket azonosnak vélik a protekcionista gyakorlattal.

A londoni csúcstól kilencvenoldalas dokumentumban foglalta össze a fejlett világ legfontosabb problémáit az úgynevezett trilaterális bizottság, amelyet tizenegy évvel ezelőtt hoztak létre, s benne amerikai, japán és nyugat-európai politikusok- és üzletemberek készítettek tanulmányokat a legfontosabb kérdésekről. A mostani jelentésük szerint a nyugat-európai tőkés országok legégetőbb gondja a munkanélküliség, amely ezekben az államokban az érintett lakosságnak a tíz százalékát sújtja. A bizottság megállapítása szerint a munkában eltöltött évek számának csökkentésével, azaz az oktatás idejének a növelésével, a heti óraszám rövidítésével és a nyugdíjkorhatár leszállításával lehetne elérni a szélesebb körű foglalkoztatottságot. Az Egyesült Államok vonatkozásában a megoldást abban látják, hogy Washingtonnak mérsékelnie kellene a költségvetési hiányát és le kellene állítania a katonai kiadások növelését.

MINDEN ALAPOT NÉLKÜLÖZŐ, de jól hangzó szövegek ismételték a kelet-nyugati párbeszédéről az Egyesült Államok és a NATO más vezetői — állapítja meg a TASZSZ azt követően, hogy Reagan elnök az ir parlamentben tartott beszédében egyebek között ismét elmondta: „az oroszoknak vissza kell térniük a tárgyalóasztalhoz”. A szovjet híregyénység megjegyzi, az elnök odáig ment, hogy kijelentette, kész megvitatni az erőszakról való lemondás elvét Európában, de kikötötte: ilyen megállapodás nem érthető a nukleáris fegyvereket. Ezen túlmenően több előzetes feltételt támasztott a Szovjetunióval szemben. Közismert viszont, hogy az Egyesült Államok és a NATO hadászati politikája éppen az első csapásmérő atomfegyverre épül. Nem véletlen, hogy ezt az eszközt, az amerikai Pershing-2 rakétát és a robotrepülőgépet erőltetett ütemben telepíti Nyugat-Európába. Így az amerikai rakéták elhelyezésével párhuzamos tárgyalások csupán a fegyverkezés híveinek biztosítanak szabad kezet. Ezért hamisan hangzik az olyasféle beszéd, hogy az „érintkezések felújítására” törekszik a Szovjetunióval.

Reagan írországi megnyilatkozásából a The Washington Post dublini beszámolója azt ragadta ki, hogy bár az amerikai elnök rugalmasságot ígért az eurorakéták telepítésének a kérdésében, de nyilván az aggodalmak enyhítésének a szükségességét tartotta szem előtt. Ami a lényegre illeti, a helyszínen tartózkodó újságírókat egy fehér házi hivatalos személyiség is övta a félreértéstől, megjegyezve: „Nem hiszem, hogy ezt új kezdeményezésnek kell tekinteni.” A The Washington Times még világosabban fogalmazott: a lap szerint az erőszakról való lemondás kinyilatkoztatásának az a feltétele, hogy a Stockholmban előterjesztett amerikai javaslatokat elfogadják, s ez még ebben az esetben sem jelentené a nukleáris első csapásról való lemondást.

KIEMELTEN KÖZÖLTÉK A FRANCIA LAPOK azt a párizsi és moszkvai hivatalos bejelentést, hogy Mitterrand elnök június második felében a Szovjetunióba látogat. A francia államfő több mint két hónapja a Paris Matchnak adott nyilatkozatában jelezte ezt a szándékát, s azóta egyes körök heves kampányt folytatnak a tervezett utazás ellen. Az ellenzékek belül azonban megoszlanak a vélemények. Míg az UDF politikusai továbbra is éles támadásokat intéznek Mitterrand ellen, Jacques Chirac, az RPR elnöke kijelentette: szükségesnek tartja, hogy csúcscsintzen folytassák a párbeszédet Franciaország és a Szovjetunió között. Georges Marchais, az FKP főtitkára hangoztatta, helyesli és támogatja a moszkvai utazást, mert e látogatás megfelel az FKP és a Szocialista Párt szerződésének is, amelyben leszögezték: a baloldali kormány munkálkodni fog az enyhülésért, a nemzetközi együttműködésért és a leszerelésért.

HOZZANAK LÉTRE AZ EURÓPAI KONTINENSEN ATOMFEGYVERMENTES ÖVEZETEKET, állítsák le a nukleáris fegyverkezési hajszát, fagyasszák be a nukleáris fegyverkezéskészletek bővítését és mihamarabb kezdjék el a készletek jelentős csökkentését — ezt sürgette a Finnországban tartózkodó Andreasz Papanreou görög miniszterelnök. A politikus a „Nemzetközi orvosmozgalom a nukleáris háború megelőzéséért” elnevezésű szervezet Helsinkiben megrendezett 4. kongresszusának megnyitóján szólalt fel. A kongresszus munkájában több mint ötven ország képviselőjében mintegy ötszáz küldött vesz részt.

Beszélgetés az amerikai politikáról

Szavak és tettek

A magyarországi béke és barátsági hónap rendezvényein tartózkodott hazánkban a szovjet küldöttség tagjaként V. Sz. Anyicskina kandidátus, a moszkvai Amerika- és Kanada-kutató Intézet folyóiratának, a SZSA-nak a rovat szerkesztője. Az amerikai kül- és belpolitikáról vele készült interjú.

— *Milyen változások figyelhetők meg az Egyesült Államok külpolitikájában az utóbbi időben?*

— Úgy gondolom, hogy nincsenek tényleges változások. Az év elején elhangzott amerikai állítások, hogy az USA párbeszédre törekszik a Szovjetunióval, üres szavaknak bizonyultak. A valóságban Washington nemhogy egy teljes, hanem még fél lépést sem tett Moszkva irányába. Tényleges szándékait bizonyította a világpolitika más területein is, elsősorban Libanonban és Közép-Amerikában.

— *A szovjet-amerikai viszony sokakat a hidegháború éveire emlékeztet...*

— Nem az elnevezés, vagy a hasonlat a fontos. A lényeg az, hogy az amerikai kormányzat fokozatosan felszámolt minden, a hetvenes években elért eredményt a Szovjetunióhoz fűződő viszonyban. Vehető akármelyik területet, például a megkötött szerződések sorsát. Az 1979-ben Bécsben aláírt Salt-2 megállapodást már a Carter-időszakban elkezdték aláaknázni, a Reagan-kormány pedig egyenesen elzárkózott attól, hogy napirendre tűzze a ratifikálást. Az amerikai fél nem törekedett meg egyezésre a Szovjetunióval folytatott fegyverkorlátozási tárgyalásokon, sorra olyan javaslatokat terjesztett elő, amelyek megvalósítása egyoldalú előnyhöz juttatta volna az Egyesült Államokat. Eközben folytatta előkészületeit az új amerikai rakéták nyugat-európai elhelyezésére, majd tavaly ősszel meg is kezdte a rakétatelepítést. Ez lehetetlenné tette a tárgyalások folytatását. De más területeken: a politikában, a gazdaságban, a tudományos és kulturális cserében ugyancsak megfigyelhető volt, hogy az USA a kapcsolatok lerombolására törekszik. Ennek a szovjetellenes, az államközi kapcsolatok normáit figyelmen kívül hagyó politikának a része az is, hogy az amerikaiak lehetetlenné tették a szovjet sportolók részvételét az olimpiai játékokon.

— *Hogyan hatnak az amerikai elnökválasztások a külpolitikára, várhatók-e tényleges kezdeményezések a Reagan-kormánytól a viszony javítására?*

— Az elnökválasztások időszakában mindig különleges fejezet az amerikai politikában, hiszen a jelöltek mindent a választási szempontoknak rendelnek alá. Ami az új kezdeményezéseket illeti, jellemző példa a már előre alaposan reklámozott amerikai javaslat a vegyi fegyverek betiltásáról. Még a nyugati sajtóban, az amerikai újságírók között is akadnak olyanok, akik megismer-

kedve a javaslat részleteivel, megállapíthatják, hogy az egyedül propagandacélokat szolgál. Nem véletlen, hogy Bush alelnök az indítványt olyan időpontban terjesztette elő Genfben, amikor már gyakorlatilag kész, aláírásra váró szerződéstervezet fektűt a tárgyalóasztalon. Olyan okmány, amelynek részleteit a résztvevők már többször megvitaták és egyezteték, s amelyek az ellenőrzésekre vonatkozó fejezetét úgy dolgozták ki, hogy abban a szovjet fél mintegy elébe ment az amerikai kívánásoknak. Ekkor álltak elő az amerikaiak az új tervezetükkel, mintegy semmissé téve a már kidolgozott megállapodást.

— *Vajon meddig folytatható egy ilyen, a realitásokat figyelmen kívül hagyó amerikai politika?*

— Senki sem szeret jóslni a nemzetközi politikában. De ami a Szovjetuniót illeti, már többször bebizonyosodott, hogy az a következetesség, amellyel a Szovjetunió igyekszik alkalmasan elfogadottá tenni a békés egymás mellett élés normáit a különböző társadalmi rendszerű országok kapcsolataiban, így a szovjet-amerikai viszonyban is — előbb-utóbb meghozza gyümölcsét. Így lesz ez a jövőben is, ha csak nem következik be az, amiről beszélni sem szeretnék. A Nyugat-Európában és az Egyesült Államokban is megélték a háborúellenes mozgalmak és egyes politikusok állásfoglalásai jelzik, hogy világszerte erősödik a felismerés: meg kell akadályozni a nukleáris háborút. A tömegek akarata pedig realizitikusabb politikai kialakítására ösztönzi a vezetőket.

— *A külpolitikát formáló milyen más külső és belső tényezőket említene?*

— Rendkívül jelentősek nemcsak a Szovjetunió, hanem a szocialista országok egyeztetett békékezdeményezései. A Varsói Szerződés tagállamainak budapesti felhívása csak a legutóbbi szemléletes példa. Ebben az okmányban a szocialista országok konkrét lépéseket, azonnal megkezdhető konzultációkat javasolnak a NATO-nak egy olyan szerződés megkötéséről, amelyben a résztvevők kölcsönösen lemondának a katonai erő alkalmazásáról és a békés kapcsolatok fenntartásában állapodnának meg. További befolyásoló — külső és belső — tényezőket jelentenek a már említett békemozgalmak. Szólni kell az Egyesült Államok belpolitikai helyzetéről is. Jóllehet, az amerikai gazdaság — az elhúzó válság után egyébként törvényszerűen — az utóbbi időben a fellendülés bizonyos jeleit mutatja, továbbra is meghatározó jellegű a 200 milliárd dollár meghaladó költségvetési hiány. Nem felejthetjük, hogy mind több amerikai sújt a szociális juttatások és programok Reagan elnöksége idején bekövetkezett alapos megnyirbálása. Itt a külpolitikát befolyásoló tényezők rendkívül összetett kérdésköréről van szó, ami hosszú távon érezhető hatását.

Tiltakozási hónap Japánban

A nukleáris robbanótöltetek célba juttatására alkalmas, Tomahawk típusú amerikai robotrepülőgépek csendes-óceáni telepítése elleni tiltakozási hónap kezdődött Japánban. A szigetország háború utáni történetében legnagyobb szabásúnak ígérkező békemozgalmak szervezői az ellenzéki Japán Szocialista Párt és Japán Kommunista Párt.

Kongresszus Mannheimben

Mannheimben megnyílt a nyugatnémet békemozgalom kongresszusa. A tanácskozás központi témája az új amerikai rakéták nyugat-európai telepítése elleni küzdelem fokozása. A tanácskozáson sok külső ország — köztük Magyarország — békemozgalmának képviselői is részt vesznek.

Nincs közel-keleti rendezés a Szovjetunió nélkül

Párizsban nagy feltűnést keltett Huszsein jordániai királynak a Le Figaro számára adott nyilatkozata, amelyben a jordániai uralkodó sikraszállt amellelt, hogy a Szovjetuniót kapcsolják be a közel-keleti rendezés folyamatába.

Huszsein kijelentette: a közel-keleti problémát nem lehet megoldani a Szovjetunió részvétele nélkül. Az Egyesült Államok nem semleges a közel-keleti kérdésben, és a Szovjetunióknak a rendezési folyamatba való bekapcsolódása egyensúlyt biztosító tényezőt jelentene.

Huszsein elmondta, hogy kezdetben nagy reményeket keltett benne Reagan közel-keleti terve. Azonnal Washingtonba sietett, hogy megmondja az elnöknek,

mit kellene tennie a terv sikeréért.

Amellelt szállt síkra, hogy a palesztinok önrendelkezési jogát jordániai-palesztin keretben valószínűsít meg, s a PFSZ-t és Jordániát vonják be a tárgyalásokba. Arra is figyelmeztette Reagan elnököt, hogy csak úgy számíthat sikerre, ha helyreállítja az Egyesült Államok „hittel” a Közel-Keleten. Washingtonban azonban nem fogadták meg tanácsait. Huszsein tragikusnak nevezte azt, hogy Washington a libanoni-izraeli külön szerződés mellett foglalt állást, amit Szíria érthetően nem fogadhatott el, s Washington nem gyakorolt nyomást Izraelre, a Ciszjordániában folyó izraeli telepítések megszüntetéséért sem.

Kína kész normalizálni a Szovjetunióval való kapcsolatát

Kína kész normalizálni kapcsolatát a Szovjetunióval a békés egymás mellett élés ötelve alapján. Reméli, hogy a gazdasági és műszaki csere a két ország között az egyenjogúság és a kölcsönös előnyök alapján bővülni fog. Úgy gondolja, hogy mindez a kínai és a szovjet nép, a világbéke és a

stabilitás érdekét szolgálja — jelentette ki Pekingben Csao Ce-jang kínai kormányfő.

A kínai-amerikai kapcsolatokról azt mondta, hogy azok a közelmúlt csúcscsintzen látogatásai nyomán bizonyos mértékig javultak ugyan, de a fő akadály Peking és Washington között — a tajvani kérdés — még mindig fennáll.

Magyar-lengyel gazdasági kapcsolatok

A tervezettnek megfelelően folyik az 1984-85-ös magyar-lengyel műszaki-tudományos együttműködési program megvalósítása — állapította meg a lengyel kormány elnöksége. A kormányelnökség ülésén megállapították, hogy a terv szerint folynak az előkészületek a magyar-lengyel autóbusszgyártás beindítására. Lengyelországban magyar alvázakból és lengyel karosszériákból fognak Ikarus-autóbuszokat összeszerelni. Tanulmányozzák annak lehetőségét is, hogy a távolsági és városkörnyéki közlekedésre alkalmas autóbuszokat gyártsanak együttesen a két ország. Létrejött már egy magyar-lengyel munkacsoport azzal a feladattal, hogy javaslatokat dolgozzon ki újabb kooperációkra a kis és közepes

hengerűrtartalmú lengyel személygépkocsik gyártásában.

Magyarország és Lengyelország nemcsak az autópárban, hanem a számítástechnikában, az informatikában, a bányászatban, az energetikában, a szolgáltatásokban és a mezőgazdasági gépjárműgyártásban is együttműködik. Az ezekkel kapcsolatos kooperációs megállapodások megvalósítása is folyik, állapította meg a kormányelnökség.

Lengyelország azt várja a nyugat-európai országoktól, hogy konkrét lépéseket tegyenek a kormány szintű kapcsolatteremtésre, a normális gazdasági viszony helyreállítására, és mondjanak le a lengyel belügyekbe való beavatkozásról — szögezte le Jerzy Urban lengyel kormányzóvivő nemzetközi sajtóértekezletén.

Reagan, Carter és a CIA

William Casey, a CIA igazgatója kapta kézhez Carter elnök vezetésű vitajegyzeteinek egy előzetes példányát — erre a meggyőződésre jutott, meghazudtolva a CIA igazgatóját és az igazságügyi minisztériumot, egy képviselőházi albizottság, amely tízhónapos vizsgálatot végzett az úgynevezett „Debategate”-ügyben, annak megállapítására, hogyan jutottak 1980-ban fehér házi iratok a Reagan-kampány irányítóinak kezébe.

Donald Albosta, az albizottság vezetője levélben fordult William French Smith igazságügyi-miniszterhez, azt kérve, hogy nevezzenek ki különleges vizsgálóbírókat a „Debategate”-ügy további kivizsgálására. Mint ismeretes, a minisztérium maga vizsgálatát már lezárta, és egy szövetségi körzeti bírónak a vizsgálóbíró kineve-

zésére vonatkozó kérelmét elutasították.

A képviselőházi albizottság nyilvánosságra hozandó jelentésének — kiszivárgott hírek szerint — az a lényege, hogy Reagan kampánygépezete állítólag „szervezett erőfeszítést” tett fehér házi iratok megszerzésére, nem annyira az elnökjelöltek vitája kapcsán, hanem inkább az iráni túszokkal kapcsolatos szándékok kifürkészésére.

Reagan tábora ugyanis attól tartott, hogy a Fehér Ház „októberi meglepetésre” készül, azaz közvetlenül a választások előtt valamilyen akciót indít a túszok kiszabadítására, és ennek révén Carter újraválasztási esélyeinek növelésére. A republikánusok állítólag „legálább egy esetben” lehallgatták a Carter-kormány és Irán közötti megbeszéléseket.

Törvényjavaslat a hadseregről

A kínai hadseregben visszaállítják a katonai rangokat, amelyeket a rangjelzésekkel együtt a „kulturális forradalom” előestéjén, 1965-ben töröltek el — jelentette be Pekingben Jang Tö-cse, a kínai hadsereg vezérkari főnöke, a kínai parlament ülészakán. A katonai vezető az ülésen ismertette a katonai szolgálatról szóló törvénytervezetet. E szerint a kínai hadseregben a személyi állomány alapja a kötelező katonai szolgálatot teljesítő létszám, amelyet önkéntesekkel egészítenek ki. A milícia a tartalékosokkal együtt a hadsereg kiegészítője. Katonai szolgálatra behívható minden 18. évét betöltő férfi — 22 éves korig —, de szükség esetén nőket is besorozhatnak. A kato-

na szolgálat ideje a szárazföldi erőknél három, a haditengerészetnél és a légierőnél négy év. A kínai hadsereg létszáma a legutóbbi hivatalos adat szerint valamivel meghaladja a négy milliót.

Jang Tö-cse a kínai nemzetbiztonság súlyos fenyegetettségével, az imperializmussal és a „hegemonizmussal”, a világháború veszélyével létevel indokolta a kínai hadsereg magas létszámának fenntartását és technikai fejlesztését. Rámutatott ugyanakkor arra, hogy a hadsereg fejlesztése a gazdasági építés függvénye, a gazdasági építés jelenlegi körülményeiből kell kiindulni, figyelembe véve a szükségleteket és a lehetőségeket, a jelenlegi realitásokat és a jövő fejleményeit.

Vásárolt a múzeum

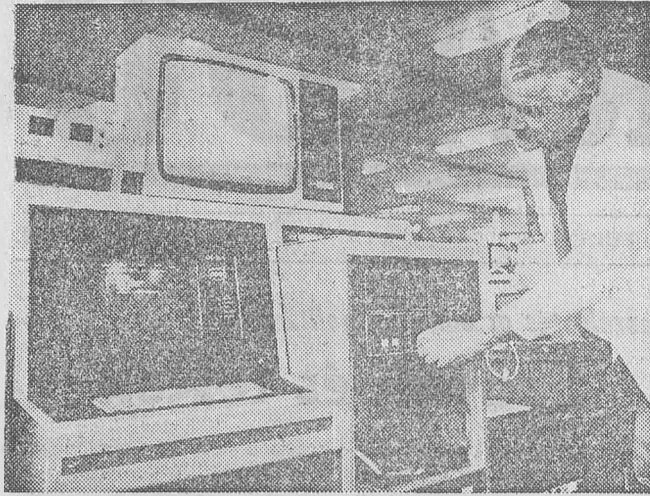
Jó néhány értékes muzeológiai ritkasággal, történeti, művészeti emlékekkel gazdagodott a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteménye.

Páratlan értékű hungaricát, Báthori Gábor erdélyi fejedelem 1611-ben vert szebeni tizdukátosának zománcozott, féldrágakövekkel keretezett példányát szerezte meg a Magyar Nemzeti Múzeum a közelmúltban egy baseli árverésen. A kék és zöld zománccal, rubinnal és gyöngyvel díszített dukát előlapján Erdély és a Báthoriak családi címere, hátoldalán pedig latin nyelvű szöveg látható. A Magyarországon ritkán előforduló díszítés jellegzetességei alapján a szakértők úgy vélik, hogy az aranypénz Németalföldön rendjellel válhatott.

A múzeum bütorgyűjteményébe került az Andrássy-kormány igazságügyi-miniszterének, Horváth Boldizsárnak íróasztala is. A hitelességet bizonyító do-

kumentumon pontosan követhető e nevezetes bútor-darab útja. Az íróasztalt — amelyen egyebek között a kiegyezés törvénytervezete is megfogalmazódott — Andrássy Gyula ajándékozta Erzsébet magyar királynénak; a gödöllői kastélyból a felszabadulás után került magánkézbe. A sérült íróasztalt most restaurálják, de valószínűleg még ebben az esztendőben látható lesz az *Új szerzeményeinkből* címmel kezdődő kiállításorozatban.

Ha a kellő biztonsági feltételeket meg tudja teremteni a múzeum, a tervek szerint még az idén kiállítja azt a szinte felbecsülhetetlen értékű ékszer-gyűjteményt, amelyet Prónay Gábor báró az 1870-es években állítottatott össze a jelenlegi formában. Egyes darabjai történetileg különösen értékesek, így a népvándorláskori övcsat, valamint az a mentekötő, amely Telegdi Mihály erdélyi kancellár hagyatékából került elő.

A Gamma Művekben korszerű orvosi diagnosztikai berendezéseket készítenek szocialista exportra

Miért nem kell a hitellel?

Az „első bázis” karambolos autó tulajdonosának felcsillan a szeme, amikor a Gvadányi úton, a gépjármű-kárrendezési igazgatáson arra buzdítják: csináltassa meg kocsiját hitellel. Az ügyintézés is gyorsabb így; az ügyfélnek nem kell a készpénzzel bajlódnia. Csak elegendően beszél a szervizbe, átadja a munkafelvételeket a hitellel, s majd értesítik, mikor jöhet a kocsijáért. Mint a mesében. A valóság, sajnos, más. Naponta ugyanis tucatjával jelennek meg a Gvadányi úton olyan ügyfelek, akik azt mondják: mégis inkább készpénzt kére-nének. Miért idegenkednek a szervizekben a hitelleves ügyfelektől? — kérdeztük Szilágyi Jánost, az Állami Biztosító Gépjármű-kárrendezési Igazgatósága igazgatóhelyettesét.

— A hitellelre történő autójavítást kilenc éve részben a készpénzforgalom egyszerűsítése, részben pedig az ügyfelek idejének kiemelése indokolta.

— *Ügyfelek milyen arányban kéri a hitellelre történő javítást?*

— Sajnos, csökkenő tendenciát mutat az inkasszós kárrendezés, a 140 ezer ügyfélnek 7-8 százaléka veszi igénybe a hitellel. Sok ügyfelünk panaszkol: a szervizekben nem fogadják a kocsijukat, amikor fölmutatják a hitellel.

— *Mi ennek az oka?*

Gombnyomásra közli: mekkora a fékút?

„Az esztendő első napján jöttem haza a Balafonról családossal. Jeges, ködös idő volt. A sztráda viszont olyan kihalt, hogy fokozatosan gyorsíthattam, s a végén már nyolcvannal haladtam. Mikor hazaértem, megnéztem egy táblázatot, s megijedtem: hiszen legalább 140 métert csúszott volna a kocsijam, ha fékeztek...”

Szémán Gyula, közgazdász lévén, rögtön kapcsolt, s megkereste a Mérés-technikai Fejlesztő Vállalat két szakemberét. Ha volna egy műszer, amely állandóan tájékoztatja a vezetőt fékezési esélyeiről, akkor időben megmondhatná, hogy jeges úton gyorsítson-e? A fékútjelző immár bejegyzett találmány, s egyelőre hasonló sincs a világon. *Konkoly Tibor* építette a műszer elektronikáját, míg a mechanikai részeket *Magay András*. A kilométerórához csatlakoztatják,

így az autóra mindenki átalakítás nélkül beszerelheti.

— *Ügy építették meg —* mondja Szémán Gyula —, hogy a lehető legegyszerűbb és legolcsóbb legyen. Száraz, napos időre, esős és csúszós, jeges útvizonyokra állítottuk be. A vezető csak benyomja a gombot, s a digitális számkijelző máris mutatja, hogy az adott sebességnél például 82 méteres a fékút, s a megálláshoz 12 másodperc kell. Az csak ráadás, hogy a műszer a sebesség túllépését is jelzi. Saját kocsimba három hónapja építettük be a kísérleti műszert, s azóta kifogástalanul működik. Egyébként bármely kocsitípusba beépíthető. Arra is ügyeltünk, hogy a műszerbe csak szocialista országból származó alkatrészeket építsünk be.

— A szabadalmaztatás óta már hónapok teltek el, s a műszert még mindig nem gyártják.

— Megkerestünk több menedzserszervezetet, de mindegyiket azzal fogadták, hogy keressünk előbb gyártót és vevőt. Akkor meg minek a menedzszer? Egyelőre tehát magunk tárgyalunk, s az érdeklődéssel sincs baj. Több vállalatnál tartottunk már bemutatót, érdeklődött a FÓTAXI és jelentkezett néhány autózestést oktató munkaközösség is. Külföldi cégeket is érdekelné a találmány, de előbb itthon szeretnénk boldogulni.

Benzin helyett gáz?

Világszerte hosszú esztendő óta folynak a kísérletek, hogy az egyre dráguló, s mindkisebb készülékekben az emberiség rendelkezésére álló kö-lajkészleteket miként lehetne kiváltani, s más, olcsóbb energiahordozókkal helyettesíteni. Felmerült az a kérdés is, hogy érdemes-e a járműmotorokat földgázzal üzemeltetni.

Emellett ugyanis tényező is szól. Mivel a metán oktánszáma 15-20 százalékkal magasabb a benzinnél, jobb hatásfokkal ég el az üzemanyag, s kevésbé szennyezi a levegőt. További előnye, hogy a lágyabb égésfolyamat következtében kisebb zajjal működik a motor, s a korrommentes, lerakódás nélküli folyamat következtében kevesebb motorcsere van szükség. Nagyjából lehet a motor élettartama is.

Az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság egy nemrég rendezett szakmai vitáján kiderült, hogy a jelenlegi körülmények mellett Magyarországon mégsem érdemes a földgáz motorhajtó anyagként felhasználni.

Az átállítás költségei

A vitát széles körű vizsgálat előzte meg, amelynek során a szakértők elemezték, hogy milyen költségekkel járna a földgázra való áttérés, s megítélnék-e az átállítás költségei.

Kétfajta gáz jöhet számításba. A propán-bután gáz normál hőmérsékleten, viszonylag kis nyomás (5-8 bar) mellett is cseppfolyósítható. A pb-gáz egyszerű cseppfolyósíthatósága alkalmassá tenné közúti járművek tüzelőanyagként való felhasználására, de kevés van belőle, s a meglévő mennyiség jelentős részét a háztartások igénylik.

A földgáz cseppfolyósítása már sokkal nehezebb, mivel minusz 161,5 fokon érhető el. Ennek költségeit jelenleg a közúti közlekedés nem tudná fedezni. Éppen ezért a gazdaságossági számításokat a sűrített földgáz alkalmazásával végezték el.

Kezdjük talán az árakkal. Míg egy liter 92-es benzin ára ma húsz forint — a földgáz hat forint lenne közterhek nélkül. Ha azonban a gázt hasonló közterhekkel számoljuk, máris megszűnik az árak közötti nagy különbség. (A kommunális célokra szolgáltatott gázt jelenleg nem terheli forgalmi adó sem, sőt még állami támogatás járul hozzá. A világpiacokon sokkal közelebb áll egymáshoz a két ár, míg idehaza éppen a szociális megfontolások alapján szakadt el ennyire a benzin és a gáz ára.)

A legnagyobb gondot a földgáz alkalmazásánál az okozza, hogy viszonylag kis út megtételéhez igen nagy súlyú palackokat kell a gépkocsira szerelni. Ma Európában általában — s így idehaza — jogos és megalapozott kívánság, hogy egy tankolással 4-500 kilométer távolságot lehessen utazni. Ez azonban ma még elképzelhetetlen, mivel a komprimált földgáz tárolására alkalmas nyomásálló palackok nagyon megnövelnék a gépkocsik önsúlyát. A jelenlegi magyar

szabványoknak megfelelő, 133 bar töltőnyomású, 40 liter űrtartalmú, 58 kilogramm súlyú palackban 3,9 kilogramm földgáz tárolható. A jelenlegi biztonságtechnikai szabványok mellett is megnövelhető a nyomás 180 barra, s ezzel a palackban 5,1 kilogramm súlyú gáz tárolható. Így a fajlagos palacksúly 14,9-ről 11,9-re csökken.

Tartály-, palackprobléma

A szakemberek azonban a számításoknál a hazai lehetőségeket vették figyelembe. Ily módon még 180 bar töltőnyomás mellett is ahhoz, hogy egy Lada személygépkocsi 300 kilométeres távolságot megtegyen, hét darab palackot kellene beépíteni, ezek együttes tömege 287 kilogramm. Ez gyakorlatilag lehetetlenné tenné a gépkocsi használatát, hiszen a hasznos teherbírás 80 százalékát tenné ki.

Valamivel kedvezőbb a helyzet a teherautóknál. Egy ZIL 130 G típusú tehergépkocsihoz, 300 kilométeres úthoz, 17 darab 40 literes űrtartalmú palack szükséges, amelyek egymás mellé helyezve 3,5-4 méter hosszon kitöltik az alváz fölötti helyet, s tömegük megközelítené az egy tonnát.

A járművek átállítását kizárólag földgázra egyelőre tehát nem lehetne megoldani, s éppen ezért csak olyan megoldás választható, amelynek alkalmazásával egyaránt lehet földgázzal és benzinnel üzemeltetni a motort. Így azonban már nem aknázható ki a földgáz nyújtotta előny a hatások javítására — nem lehet elhagyni a karburátort stb. Kizárólag földgázzal működtethető motorokat egyelőre csak megszáított útvonalon közlekedő autókban látnak egyszerűnek bevezetni, ahol a pályavonal mellett lehetne telepíteni a töltőállomásokat.

Személykocsinál 30 ezer

A járművek átállításához szükséges berendezéseket egyelőre csak tőkés importból lehetne beszerezni, illetve jelentős beruházás esetén a hazai gyártás is megvalósítható. A hazai gyártásra való átállítás költsége a számítások szerint egy személygépkocsinál 30 ezer, tehergépkocsinál, típusától függően 37-76 ezer forintra becsülhető.

Emellett a biztonsági előírások teljesítése érdekében módosítani kell a szervizhálózatot, növelni az alkatrész-készleteket és számolni kell a személyzet kiképzésével is. Mind-ez 30 százalékkal növelné a fenntartási költségeket.

Összességében véve tehát a hazai járműállomány földgázüzemre való átállítása műszakilag megoldható és szükséges esetén lehetséges — ma azonban még nem gazdaságos. A szóba jöhető 500 ezer tonna benzin kiváltása ugyanis 12-13 milliárd forintos beruházást igényelne. Ennél a költségekkel földgázzal való kiváltásának sokkal gyorsabb és hatékonyabb módjai ismertek az energiagazdálkodásban.

Tápszer után gyógyszer

A magyar gyógyszeripar — akár az egy főre jutó termelést, akár az egy lakosra számított exportot tekintjük — a világ élvonalában van. A gyógyszeriparnak olyan feladatok is el kell látnia, mint a csecsemők tápszerrel való ellátása. E célból jött létre az EGYT Gyógyszerfejlesztési Gyár körmendi gyáregysége, a Lacta Tápszergyár, melynek alapkövét tizenöt esztendővel ezelőtt, 1969-ben rakták le. Csak zárójelben jegyezzük meg, hogy nemzedékek nevelődtek fel az EGYT elődjének, a Wandernak a tápszerén, az Ovomaltinon.

A másfél évtizedes jubileum alkalmából nem volt ünneplés. annál inkább szorgos munka. A Lacta tizenöt év alatt nemcsak Körmend, hanem az

Ország iparának is egyik meghatározója lett. Ma már kereken ezer dolgozót foglalkoztat, és éves termelési értéke egymilliárd forint körül van.

Az eredetileg tápszergyárnak épült gyár követi a változásokat. Ma már az az álláspont, hogy az anyag, ha lehet, ne etessék tápszerrel csecsemőket.

A változó igényekhez igazodva a körmendi üzem is profilt változtatott: a csecsemő- és tápszergyártás helyett egyre inkább a gyógyszerek előállítását veszi át. Tavaly adták át a 210 millió forintos költséggel létesült gyógyszerkészítő üzemét, amely a maga nemében az egyik legkorszerűbb Európában. Itt évente mintegy másfél milliárd darab tableta és draszt készült.

KELETI-CENTENÁRIUM

Zimonyból jött az első vonat

Méltóságjeljesen gördül be a 424-es gözmozdony a klasszicista stílusban épült csarnokba, hogy az ügyeletes sztrátfelhasználó a kijelölt kocsiba. A Keleti pályaudvar épületében a filmesek is Európa egyik régiségét tisztelik.

Száz éve avatták fel az akkor még Magyar Királyság Alapvetés Központi Személypályaudvarát. A korabeli hirdások szerint az első szerelvény Zimonyból érkezett, s rá tíz percre húzott ki a Ruttikára tartó.

A kiegyezés után épült vasútvonalak már elkerülhetetlenné tették egy új fővárosi pályaudvar létesítését. Előbb a mai Blaha Lujza tér környékére tervezték, végül is a mai Baross teret választották. A munkálatok 1881-ben kezdődtek Rohlitz Gyula MÁV-főfelügyelő — mellesleg műépítész — tervei szerint, aki a vasúti összekötőhidat és a Népköztársaság úti MÁV-vezérgyárat is megtervezte. Az építőknek nem volt könnyű dolgot. A süppedős, vizenyős talaj miatt 500 vagon földet hoztattak, s cédruscölöpöket kellett levetni. Ma is ezeken nyugszik a 45 méter

magas csarnok. A feljegyzések szerint a tetőszerkezethez 5595 tonna vonóvasat használtak fel, s a lefektetett vágányok hossza 25 kilométernyi volt.

Megnyitásakor úgy tartották, hogy a Duna mentén a legnagyobb és a legdíszesebb pályaudvar. A második világháborúban azonban falait bombák ütötték át, s egyesek szerint a javítások miatt vesztett szépségéből is.

A Keleti manapság is állja az „ostromot”. Míg 1933-ban csupán 154 vonat gördült be ide, addig jelenleg már 250 szerelvényt fogad naponta. Molnár Gábor állomásfőnök egy 1896-ban készült fényképet mutat: osztrák vasutasok ajándéka (eredetiét a bécsi közlekedési múzeumban őrzik). Akkor még milyen tágasnak látszott a csarnok! Az állomásfőnök mégsem borong, de nem ígér csinnadrattát az augusztusi évfordulóra sem. Hogy is írta 1884-ben a Pesti Hírlap? „A megnyitás teljes csöndben, minden ünnepség nélkül történt.” Nos, valahogy így lesz mostanság is.

Azért persze tataroznak, ünneplőbe öltöztetik az öreg pályaudvart.

Igazodnak a zsebekhez

A gyáruvarton hívogató illat: a bal oldali hátsó épület-szárnyon húzódik meg a Budapesti Konzervgyár technológiai csoportjának kísérleti konyhája. Az ütem főtechnológusa az illatfelhő összetételét elemzi: a babérlevél, kakukkfű és koriander kivonatát adagolják az NSZK-ból rendelt köngsbergi húsgombóc fésítéséhez.

A hazai és külföldi háziasszonyok százezreinek különféle ízléséhez egyaránt alkalmasnak kell! Nagy tételben szállítottak külföldre marhaszeletet vörösborsos mártásban. De Közéleletre egy dobozt sem: a bor élvezetét ugyanis a proféta szigorúan tiltja az igazhiteleknek. Az ott népszerű *corned beef* konzervbe még véletlenül sem kerülhet disznóhús, vagy szalonna. A hollandusok annyira ragaszkodnak egy különleges, nálunk nem használt fűszerszámbhoz, hogy a megrendeléssel együtt megküldik a gyárnak a hozzávalót.

De itt van a hazai ízlés is! A lecsókonzervet például nemrég bírálat érte: sok benne a paradicsom a zöldpaprika rovására, az íze meg nem igazán háziás. Készítik hát a receptet a lecsó második, magyaros ízesítésű kiadásához. Jön a mustárcsalád újabb generációja: a vásárlók már négyféle változatban dűskálhatnak. Csinosítják két újított ital címkéjét is, és általában eltűnik a dobozokról a semmitmondó kockadísz, s helyette a tartalomra utaló ételfo-

tokat litografálnak majd a konzervekre.

A fogyasztóknak természetesen nemcsak az ízlés változatos, de a zsebe sem egyforma. Az idő jele, hogy az olyan próza ítélet, mint a lencsefőzelék, egyike lett a gyár BNV-díjas termékeinek. Nemcsak füstölt hússal készül, hanem — lépcsőzetesen csökkenő áron — virslivel, csemegekolbászal, lecsókolbászal. Egyes ételekből kisebb töltésűben, csökkenített húsdaggal készítenek olcsóbb változatot is.

Befejezésül egy példa arra, hogy egy-egy konzerv többféleleppen is kapható! A tejfölös gomba 400 grammos súlyban készül. Ha ehhez nyolc deciliter vizet töltünk, máris kész a gombaleves. Kis vízzel turmixolva jó gombamártás, ami húsos palacsintához, vagy gombás hússzeletként tálalható.

Elektronikus készülékek Amerikából

Az elmúlt évben hárommillió dollár értékben szállított elektronikus készülékeket Magyarországra a Hewlett-Packard amerikai cég — mondták el az újságíróknak a budapesti sajtótájékoztatón a vállalat képviselői. Tizenötödik éve értékesítik termékeiket Magyarországon, hazánk a legjelentősebb szocialista partnerük. Az amerikai vállalat többek között számítógéprendszert szállított a HungarHotelsnek, a százhalombattai Szénhidrogénipari Fejlesztő és Kutató Intézetnek pedig tíz gázkromatográfot — ásványolajtermékek összetételének nagy fontosságú meghatározására szolgáló berendezést — adott el.

Olvasóink kérdezték

Mi a különbség a hűtlen és a hanyag kezelés között?

E napokban folyik azoknak a pere, akik a feladatukkal járó kötelezettségeiket elmulasztották, s ezzel lehetővé tették, hogy a Szépművészeti Múzeumba betörjenek. A „hanyag” múzeumi vezetők munkakörébe tartozott a társadalmi vagyon őrzése és ennek felügyelete. Hanyagságuk következtében különösen nagy vagyoni hátrányt okoztak. A Fővárosi Főügyészség hanyag kezelés vétsége miatt emelt vádat.

A hanyag kezelés tényállása így hangzik:

akit társadalmi vagyon kezelésével vagy felügyeletével bíztak meg, és ebből folyó köteletségének megszegésével vagy elhanyagolásával gondatlanságból vagyoni hátrányt okoz, vétséget követ el. Ha a hanyag kezelés különösen nagy vagyoni hátrányt okozott, a büntetés három évig terjedő szabadságvesztés lehet.

A fentiekből következően csak a társadalmi vagyon élvezetét olyan fokozott védelmet, amely már a gondatlan elkövetést is bünteti. Bizonyos állásból levő személyektől ugyanis az átlagnál nagyobb körültekintés és törődés várható el a társadalmi vagyon tárgyak védelmében.

A kötelesség megszegése vagy elhanyagolása nem gondatlanul, hanem szándékosan történik. Döntő jelentősége azonban annak van, hogy okozati összefüggésben áll-e a kötelesség megszegése, elhanyagolása és a kár bekövetkezése? Az elkövető a hanyag kezelésnél tisztában van kötelességével, s azzal is, hogy magatartása eltér az elvárhatótól, még arra is gondolhat, hogy magatartása kárt okozhat, azonban indokolatlanul bízik

a kár elmaradásában, amely mégis bekövetkezik. A Szépművészeti Múzeumnál minden bizonnyal elmaradt volna, illetve nem sikerült volna a betörés és a lopás, ha az illetékesek a fokozott őrzést és felügyeletet elrendelik.

A hanyag és a hűtlen kezelés itt választható el. Ha ugyanis a kötelességüket megszegők szándéka akár csak esztelenül, de a kár bekövetkeztével számolt volna, az eredmény, tehát a kár tekintetében nem gondatlanság, hanem szándékosan terhelte őket és már hűtlen kezelésért felelnek. Ennek tényállása: akit idegen vagyon kezelésével bíztak meg, és ebből folyó kötelességének megszegésével vagyoni hátrányt okoz. A büntetés — büntetés miatt 2-8 év szabadságvesztés lehet, ha a hűtlen kezelés különösen nagy vagyoni hátrányt okoz.

A különbség tehát abban van, hogy mindkét esetben szándékosan megszegi kötelességét az elkövető, de a hanyag kezelésnél legalább belenyugszik abba, hogy kár keletkezik.

Két másik példával megvilágítva. Ha az üzletvezető a bolt eladási körébe tartozó, de nem a bolt készletébe tartozó árut árusít, hűtlen kezelésért felel, hiszen a társadalmi tulajdon birtosa kár ér, ezt előre tudja. Tudniillik az elmaradt haszon is — mert nem a készletből árusított — kár. Viszont, ha áruszállításkor elmulasztja a szabályos átvételt, mert bízik a szállítóknak és kár keletkezik, minden bizonnyal csak hanyag kezelésért kell felelnie.

Végül lényeges különbség, hogy a hűtlen kezelés bármilyen tulajdonú vagyontárgyra vonatkozhat, míg a hanyag kezelés, mint gondatlan bűncselekmény, csak a társadalmi tulajdonra.

Kötelező-e váláskor bírósági döntést kérni a gyermek elhelyezésére?

Hogy ez milyen sok embert és főleg gyermeket érint, arra egy nem túlságosan régi statisztikai adatot említek. 1980-ban közel 28 ezer válás volt — e szám azóta nőtt — és ez több, mint harmincezer gyermeket érintett. A gyermek elhelyezésével kapcsolatban a legtöbb vita az egy- és kétgyermekes családoknál van.

Ami a kérdést illeti: ilyen kényszer nincs!

A házastársak meg egyezhetnek egymás között, hogy a gyermek — a gyermekek — melyikükhöz kerüljenek? A Családjogi Törvény csak

azt mondja ki, hogy a gyermek elhelyezésének kérdésében — a szülők megegyezésének hiányában — a bíróság dönt. A szülők megállapodásának egyetlen korlátja van: nem sértheti a gyermek érdekeit.

Vajon nem kockázatos-e az ilyen megállapodás, esetleg célszerűbb-e mégis a bíróságot bevonni a döntésbe? Ez annál is inkább jogos kérdés, mivel a gyermek elhelyezésének megváltoztatása később felmerülhet a másik szülőben.

Annak a szülőnek az oldaláról nézve, aki a gyermeket kapta, ez a megállapodás pontosan olyan érvényű, mintha bíróság hozta volna. A Legfelsőbb Bíróság e tárgyú irányelve kimondja: „ha a szülők az életközösség megszűnése után peren kívül megállapodnak a gyermek elhelyezésében, és a megállapodásnak megfelelően a gyermeket a szülők huzamosan gondozta, az ellene indított gyermekelhelyezés megváltoztatási iránti pernek minősülő — per csak akkor vezethető eredményre, ha a jogszabály által megkívánt kettős feltétel fennáll.” Tehát a másik szülő az ilyen megegyezés megváltoztatását csak a bíróságtól kérheti.

Vegyük egy példát. A két szülő megegyezik, hogy az anyánál lesz a gyermek. Közben — néhány hónap múlva — az apát szabadságvesztés-büntetésre ítélik. Letölti, szabadul és úgy látja, hogy távolléte alatt az anya megváltozott és jobb lenne, ha a gyermek hozzá kerülne. Van erre lehetősége? Természetesen, de csak per útján. Itt lép be a már említett kettős feltétel. Ahhoz, hogy a gyermek a másik szülőhöz kerüljön, egyrészt a korábbi körülményeknek lényegesen meg kell változnia — például az anya férjhez ment és a mostoha úti-veri a gyermeket —, meg kell vizsgálni, hogy a gyermek fejlődése az addigi környezetében biztosítva van-e, másrészt azt is, hogy az elhelyezés megváltoztatása a gyermek érdekében szükséges-e?

Tehát indokolatlanul — akár jó értelemben vett érzelmi okokból — a korábbi megállapodást nem lehet felrúgni. Ha egyszerűbben akarunk fogalmazni: a bíróság ilyen perekben azt vizsgálja, hogy hol jobb a gyermeknek?

Vagyis a jogszabály mindkét szülő jogos érdekeit védi, mert nem engedi a gyermeket nevelő szülő indokolatlan zaklatását, de ugyanakkor a gyermek érdekeit szem előtt tartva, az említett feltételek alapján lehetőséget ad az elhelyezés megváltoztatására is.

Fölmerülhet a kérdés: az ilyen egymás közti megállapodást esetleg nem lehet bizonyítani. A másik szülő néhány hónap múlva előállhat azzal, hogy a megegyezés szerint az övé lesz a gyermek. Mint említettük, ekkor is csak bírósági úton, perben lehet kérni — s nem önkényesen elvinni — a gyermeket. Van még egy megoldás. A szülők peren kívül megegyeznek az elhelyezésben és megjelennék a bírósági fogadó-

órán és kérhetik az egyezség bírósági jóváhagyását.

De még egyszer hangsúlyozzuk, hogy a szülők egymás közti megegyezésének pontosan ugyanaz a jogkövetkezménye, mint a bírósági egyezségnek vagy a bírói döntésnek.

★

A kérdező újságban látott hirdetést, ahol felvételt hirdettek, de azzal a megkötéssel, hogy a munkakönyvében nem lehet „kilépett” bejegyzés. Miért-e megkötés?

Nem láttam a hirdetést, de az említett cég nyilván jó kereseti lehetőséggel, megbízható, szorgalmas embereket keres. Nem szívesen fizet a vándormádaraknak és azoknak, akik fegyelmezetlenek.

A munkakönyvek kiállításáról, kezeléséről, nyilvántartásáról, a munkakönyvbe történő bejegyzésekről szóló rendelet szerint a munkaviszony megszűnéskor a vállalatnak be kell jegyeznie a munkakönyvbe a dolgozó kilépkori munkakörét, átlagkeresetét, a munkaviszony megszűnésének napját és módját.

A munkaviszony megszűnésének módja rovatba általában a „munkaviszony megszűnt” szöveget kell írni. Ez sok mindent jelenthet, de a dolgozóra nézve nem hátrányos. Vagy azt jelenti, hogy a vállalat mondott fel — pl. létszámcsökkentés miatt —, vagy közös megegyezéssel szüntették meg a munkaviszonyt. A lényeg: a munkaviszony megszüntetését, például a felmondási idő kitöltésével vagy közös megegyezéssel szűnt meg.

Ezenkívül még „áthelyezve” bejegyzés is kerülhet a rovatba, ha a dolgozót más vállalatba helyezik át. Ez egyértelműen előnyös bejegyzés.

Végül „kilépett” bejegyzést írnak a munkakönyvbe a következő esetekben:

— ha a dolgozó felmondás nélkül kilép, vagy a munkaviszony felmondását követően az előírt felmondási időt nem tölti ki, kivéve ha jogszabály alapján vagy a vállalattal való megegyezés következtében a munkavégzés alól felmentést nyert (ez az azonnali hatályú felmondás a dolgozó részéről, amikor valamilyen okból azonnal kéri a munkakönyvét, nem számolva azzal, hogy a munkaviszonya ilyenkor jogellenesen szűnik meg. Mert a dolgozó bármikor megszüntetheti ugyan a munkaviszonyát, de a kollektív szerződésben előírt felmondási időt — ha csak nem engedi el a vállalat — le kell töltenie.);

— ha a dolgozó munkaviszonyának megszüntetésére fegyelmi elbocsátás vagy bírói ítélet folytán kerül sor (ha a dolgozó bűncselekményt követ el, s azért szabadságvesztésre ítélik, ha az egyben fegyelmi vétség is, fegyelmi úton elbocsáthatják. Ha nem az, akkor — feltéve, ha nem lép ki jogellenesen, vagy a vállalat nem mond fel — a munkaviszonya szünetel a szabadságvesztés tartama alatt. Fegyelmi elbocsátásra egyébként a munkaviszonyból fakadó kötelezettségek vétkes megszegése miatt kerülhet sor és a dolgozó ennek hatálya alatt áll 1-3 évig.);

— ha a megválasztott dolgozó munkaviszonya összeférhetlenség megállapítása, választójogosultsága elvesztése, valamint fegyelmi határozat vagy büntetőítélet alapján történő visszahívás következtében szűnik meg;

— végül, ha a kinevezéssel létrejött munkaviszony megszüntetésére fegyelmi elbocsátással vagy azonos hatályú felmentéssel kerül sor.

Olvasóinkat az első két eset értheti. Tehát most már érthető a hirdető vállalat kikötése, hogy „kilépett” bejegyzéssel nem jelentkezzenek nála.

Dr. L. Gy.

Tájékoztató a törvényességről

A törvényesség rendkívül széles témaköröket felölelő fogalom — állapította meg a fővárosi főügyész —, s a tájékoztató, amelyet a Fővárosi Tanács testülete elé terjesztett, ezt szemléletesen bizonyította.

A beszámoló mindenekelőtt a budapesti tanácsok hatósági munkájáról szerzett ügyészi tapasztalatokról szól. „Összességében megfelel a kívánalmaknak”, „jórészt a törvényesség jellemzi”. Az ezt követő elemzés ösztönöz, mentes mindenféle udvariaskodástól.

Visszatérő gond még mindig az ügyintézésben az alaposág hiánya, a lassúság, a körülményesség. Hogy ez milyen következményekhez vezet? Némelykor például ahhoz, hogy a tíz éve lebontásra ítélt, szabálytalanul emelt épület még mindig áll, s már háromszor cserélt gazdát; hogy kiutalnak lakást az olyan eltartottnak is, aki sosem lakott pártfogoltjával, s nem teljesítette kötelezettségét. Máskor a sérelem — legalábbis erkölcsileg — bántóbb: a segélyre szoruló hónapok múltán kap segélyt, a rossz körülmények között élő, valójában elhagyott gyerek sorsa nem rendeződik.

Ezt tartjuk a legsúlyosabb hibának — húzta alá a beszámoló —; a gyámhatóságokon rendkívül nagy a fluktuáció s a létszámihiány, ugyanakkor hatalmas az ügyforgalom.

★

A kábító hatású gyógyszerek és vegyszerek népszerűségét sem sikerült e korosztályok körében csökkenteni. A megelőzés és a gyógyítás gondoljai egyelőre megoldatlanok, bár a Fővárosi Tanács elnökhelyettesének vezetésével bizottság alakult az érintett hatóságok és intézmények képviselőiből. A jogi és az egészségügyi felvilágosító munka javult, csak hogy ez még magában keves.

A tájékoztató a jogsértések egyéb mutatóit elemezte és utalt a szociális, a társadalmi-politikai feltételek fontosságára.

Az országban tavaly 8 százalékkal nőtt a bűncselekmények száma az előző évhez képest. Budapesten a növekedés 4 százalék volt. A bűnüldözésről kialakult kép most sem kedvezőtlen, néhány jelenségre azonban több figyelmet kell fordítani.

Arra például, hogy a vagyon elleni bűncselekmények (lopás, sikkasztás, csalás) csoportjában a növekedés meghaladja a 10 százalékot; a társadalmi tulajdon védelméért sok gazdálkodó szervezet nem tesz meg minden tőle telhetőt. A rablások körében az emelkedés 36 százalék; fényes nappal, a város forgalmas pontjain is kifosztanak embereket. Garázda jellegű bűncselekmény 20 százalékkal volt több tavaly, mint egy évvel előbb. Nem ritka az aranycsempészség és az arannyal való üzletkedés sem, a kár összege némelykor több millió forint. A közlekedésben továbbra sem kielégítő a gyalogosok fegyelmezettsége.

Szintén megérdemli figyelmünket, hogy a múlt évben a rendőrség kitartó és aprólékos nyomozómunkával több szervezett betörőbandát leplezett le. Ez kedvezően hatott a veszélyes bűncselekményfajta statisztikájának alakulására, hiszen a tolvajok hatóköre igen széles volt. Az emberölések száma csökkent, s az ilyen bűncselekmény tettese egy esetben sem maradt ismeretlen. A veszélyes aranycsempészek is a bűnüldözés határozott fellépésével találkoznak. A fiatalkorúak csoportjáról szólna kell megemlítenünk, hogy galeribűnözés Budapesten nincs, a bűnelkövető csoportok alkalmi jelleget. A gazdasági természetűeknél pedig, hogy a főváros néhány pontján visszaszorult a feketepiac.

★

Összetett fogalom a törvényesség, s a főügyészi beszámoló nem hagyott kétséget, hogy mindaz az eredmény, amit a főváros magáénak tudhat, nem csekély, de megtartásához nem kevés erőfeszítés szükségeltetik.

„Megkedveltem a varrást...”

— Ha kiemelkedő munkát végző elítéltről akarsz írni, akkor itt van a varrodában Dániel Gergely — mondja a nevelő a debreceni bv. intézetben. — Minden hónapban száz-húsz-száz-harmint százalakra teljesíti a normát, sőt, voltak olyan hónapok, amikor száznyolcvan százalékot ért el.

Kíváncsi lettem rá, ki is ez a Dániel Gergely? Rövid beszélgetés után kiderült, hogy 1981 őszén rablásért négy év és hathónapi szabadságvesztésre ítélték. Azóta a debreceni bv. intézet varrodájában dolgozik, ágyaműt varr. Előreláthatólag 1986 márciusában szabadul.

Jó munkavégzéséért már több esetben részesült pénztudalomban, s családjától is több esetben kaphatott soron kívül csomagot. — A bv. intézetben megszerettem ezt a munkát.

F. J.

Némelyek szemléletéről

Mindjárt a cikk elején leírom: nem kívánom vissza tíz vagy húsz évvel ezelőtti időket csupán érzékeltetni akarom, hogy a torz szemlélet milyen veszélyeket hordoz.

Miről van szó? Íme, néhány példa. Az egyik intézetben nekem szegezik a kérdést: miféle intézet az, ahol hetente kétszer nézhet tévét az elítél? Kiderül később, hogy ennek az oka egyszerű: kevés a televízió és a terem. Így egy-egy emberre általában két tévézés jut hetente. Am a kérdés mögött ott van valami: úgy gondolja az illető, hogy a bv. intézet köteles biztosítani mindenkinek a korlátlan vagy kevésbé korlátozott tévézést. Ez persze nem így van. Sehol sem szerepel a szabályzatban ilyen kitétel. Ettől függetlenül nem is tiltott, miként az sem, hogy a zárkában akkor szóljon a készülék, amikor csak a zárka lakói akarják.

A tévé nem kedvezmény ott, ahol sok a készülék — legfeljebb a fegyelmezetlenkedőket tiltják el —, ahol viszont kevés, ott rendszeresen csak jutalomból nézhetik az emberek. Az más kérdés, hogy mindenütt igyekeznek minél több készüléket biztosítani, hiszen a tévézés a szabad idő eltöltésének tömeges formája. Persze nem a tévé az egyetlen, s nem is szerencsés, ha valaki állandóan azt bámulja.

Másik eset: valaki nyilvánosan panaszkodik, hogy az ő kérelmét nem továbbították időben, ezért a családja késve kapta meg a pénzt, amit küldött. A hallgatóság is látha-

toán felháborodik, néhányan helyeselnek, hogy bizony így bánnak szegény elítéltekkel. Magam is dühös leszek, hiszen oly sokat írunk róla, milyen fontos, hogy az elítél támogatja az otthoniakat. Az illető elmondása szerint januárban írta meg a kérelmi lapot, de csak áprilisban utalták át a pénzt. No, mondom, ennek a végére járok, megvan a név, a nyilvántartási szám. A pénzügyi szolgálat vezetője elem teszi az aktát. Elszégyellem magam. A kérelmi lapon ott az aláírás és a dátum: március 22. Elnézést kérek. S most már jobban megérttem azt, amikor halom: nem kell mindent szó szerint elhinni, amit panaszként mondanak.

Megint más. Nézelődöm az intézet körletén. Hordják az ebédet. Jönnek-mennek az elítéltek, egyikük odébb is lök, de köszönni senki sem köszön. Néhányan úgy bámulnak, mintha a holdról érkeztem volna. Nem hiányzik a köszönés, csak éppen a szemlélet nem tetszik. Aztán valakivel szóba elegyedik, kiderül, honét jöttem, rögtön többen körülvesszük. Panaszkodnak, kérnek. Amikor elbúcsúzunk, már jól hallható a köszönés, mert van miért. Hátha elintézi... Hm.

A tévé, a panasz, a nem köszönés némiképp találkoznak. Abban a szemléletben, amely csak követel, de nem megértő és nem akar adni. Még ösztönöseget sem.

Még szerencse, hogy a többség nem ilyen... —

Postaládánkból

Olvasóink bizonyára tapasztalják, hogy a szerkesztőség munkatársai gyakran „építenek” leveleikre. Időnként a hírt, egy-egy intézeti tudósítást tényét méltatjuk, esetleg kiegészítjük személyes tapasztalatainkkal, fűszerezzük véleményünkkel. Mások pedig a szerző fő gondolatait építjük be egy átfogóbb, az adott intézet hétköznapijain túlmutató, elemző szándékú publicisztikába. Mindkét esetben az olvasói vélekedésért köszönet jár. Azokat a — javarészt szépirodalmi ihletettségű — írásokat, amelyek az önálló közlés próbáját is kiállják, továbbra is szívesen közöljük a hagyományos, tárcanovellának kijáró helyen.

Jó néhány intézeti tudósítás érkezik a közelmúltban megtartott sikeres rendezvényekről. Így például egész csokorravalót állíthatnánk össze a tavaszi kulturális rendezvényekről, az anyák napján tartott megemlékezésekről, intézeti könyvvásárokról, élménybeszámolókról, s még sok, nyilván érdekes, de a levél megérkezésekor már időszerezését veszített eseményről.

MÁRIANOSZTRÁRÓL
például rendszeresen tudósítást kapunk mindarról, ami az intézetben történik. Igaz, a jól működő Heti Híradó Klub nem fukarkodik ambícióval, ötlettel, s nem hiányzik esetükben a megvalósításhoz szükséges határozottság és munkakedv. S ha valami érdekes, hát remélhetőleg igazán megörökítésre érdemes alkalom lesz a Heti Híradó Klub megalakulásának egyéves évfordulóján megrendezendő ünnepi műsor.

A klub vezetője, Dékány György levelében beszámol arról a dicséretes kapcsolatfelvételtől, amelynek eredményeként a közelmúltban megkapták a kalocsai intézet kulturális bizottságának részletes beszámolóját az ottani rendezvényekről, s a kedves kalocsai ajándékot — gyönyörűen himzett terítőt — oly nagy becsben tartják, hogy bekeretezték, s a márianosztrai intézet folyosóján helyezték el, mintegy bizonyossággal gazdagodó kulturális kapcsolataiknak.

JÁRÓKA PÉTER a budapesti fegyház és börtönből a közelmúltban több híradással jelentkezett. Közülük néhány azóta már megjelent lapunkban, az intézetben megrendezett majálisról, valamint a könyv és játékvásárról küldött tudósítását a többi intézetből küldött tudósításokkal egyetemben köszönjük, s mint eseményt megörökítjük, de részletezésére (hiszen sok jó ötlet már a legtöbb intézetben elterjedt) nem térünk ki. A keresztretjévenyt, amelyet aktuális esemény apropójaként küldött, az ismert sportpolitikai döntés következményeként nem jelentjük meg, ám később, esetleg a karácsonyi számban — olvasóink egyéb műveivel együtt — számításba vesszük.

TAKÁCS ZOLTÁN váci olvasónk beszámolója kiki-vánkozik a szerkesztőségbe érkező levelek áradatából. Nem csupán az írás címe miatt („Ilyen még nem volt!”), hanem azért is, mert e történet előzményei körül korábban kisebb polémia robbant ki a Heti Híradóban, s mi — nem szégyelljük — szurkolunk a váci gyógyító-nevelő csoportnak, hogy színjátzó, versmondói vállalkozásuk támogatására leljen, s megértésre találjon — minél rélesebb körben. Örömmel olvastuk hát, hogy a legérmettebbek, az intézetbe anyák napjára meghívott édesanyák előtt adták elő szeretettel formált, s vastappsal jutalmazott műsorukat. „Nem egyszeri fellángolás” volt tehát az irodalmi színpad próbálkozása, s a csoport tagjai remélik, hogy a jövőben is megkapják műsoraikhoz a szükséges támogatást.

SZILÁGYI MÁRIA Kecskemétről érzelmes, tiszta érzésű levelet küldött, amelyben egy fiatal lány életének félrecsúszását mutatja be. A színhely: zuhanyozó, s a két találkozás között elteltik néhány év. Először — még odakint — (munkásszálláson? kollégiumban?) hibátlan szép-szerű, friss, egészséges testű lány áll a zuhanyzósa alatt, a második találkozáskor viszont már a testén is nyomot hagyott az élet. Karján tetoválás, gyomrán műtét utáni forradás, bal karján, csuklóján öngyilkosságra utaló hegek. E huszonkét éves lány már nem

büszke fiatal alakjára, hanem — miként a levélíró írja — „Elfordult, háttal mindenkinnek, s lassan felöltözött. Arcához emelte a törülközőt, mintha megtörölné az arcát, de tudtam, hogy sír. Fájt neki az emlékezés, s tudta, hogy nyomai most már mindig elkísérik őt. Hol van az a fiú, aki miatt történt mindez? Gondol-e néha rá, eszébe jut-e ez a lány, aki egykor vakon hitt neki? Kockára tette fiatalon életét, s most mindenkinek hátat fordít, ha fűrdöni megy...”

SZABÓ ISTVÁN székesfehérvári olvasónk a büntetés-végrehajtási intézet falai közül messzire néz. Zaklatolt korunk világpolitikai összefüggései izgatják. Nyugtalan-sága indokolt, szándéka és hite tiszteletre méltó. Ezt írja: „Lassan három éve lesz, hogy a Heti Híradót olvastam. A gondolat, amely írásra késztet, nem kapcsolódik közvetlenül a bv.-intézetek belső életéhez, sem a szabadulás utáni beilleszkedéshez, habár összefügg mindkét tényezővel. Miről is van hát szó? Egyetlen fogalomba sűrítendő, ez pedig: a BEKE.

Nem véletlenül írtam nagybetűkkel e szót. Életkoromat tekintve fiatal vagyok, alig 24 éves. Nem éltem át a két világháború borzalmait, nem láttam élő falvakat és városokat, nem szorított a földhöz vadászgépek gépfegyver-rofogása. Mindezt csak filmen láttam, miként a halálgyárakat, nők, férfiak, gyerekek értelmetlen pusztulásának komor színhelyeit.

Tudom, soha nem éreztem át a halálfélelem, rettegés, szeretteinkért történő aggodalom e múltbeli zűrzavarát. Erre kizárólag azok emlékezhetnek, akik végigjárták a történelem e sötét korszakának minden megpróbáltatását. De nem is szeretném átélni mindezt! A reménytelen-

ségnek, kiszolgáltatottságnak gödreit, az értelmetlen pusztulás ostobaságát.

Nem vagyok iskolázott ember. Büntetésem kezdete előtt gépkocsivezetőként, majd bányászként dolgoztam. A világot azonban, amely engem is magába foglal, igyekszem megismerni, törekszem benne megtalálni a helyem, még ha olyan szituációba is kerültem, amelyben vagyok jelenleg.

Ahhoz, hogy megérthessük a világot, tehessünk érte valamit, elsőként egyénileg kell jó irányban megváltozunk, mert a láncolat az egyes embertől az emberiségig csak így lehet teljes! Ha jobban odafigyelünk egymás gondjaira, legalább egymás között megvalósulhat a hétköznapi, kisbetűs: béke!”

E rövid kis válogatás olvasóink cikkeiből, leveleiből, jól mutatja, milyen sokrétű figyelem kíséri munkánkat. Ez jó. Várjuk tehát továbbra is a beszámolókat, híreket, tudósításokat az intézeti eseményekről, s kérjük olvasóinkat, írják meg véleményüket, tapasztalataikat életük alakulásáról, az intézetekben kiteljesedő lehetőségekről, s észrevételeiket a lapunkban megjelenő írásokról.

T. A.

Munkahelyi zene

Amióta a futószalag bevonult a termelésbe, azóta folyik a vita, hogyan és miképpen lehet feloldani az egyhangúságot úgy, hogy az emberek közérzete, munkaritmusa ne csökkenjen. Azt a vizsgálatok már régen bebizonyították, hogy nyolc órát senki nem képes azonos ritmusban, fokozott munkatempóban végigdolgozni.

Vannak olyan cégek, amelyek azzal kísérleteznek, hogy a szalagmunkát feloldják, s már-már visszatérni látszanak a régi modellhez, ahhoz, hogy az emberek önállóbban végezzék munkájukat. Ezt teszi például a svéd Volvo gyár is.

Mások meghatározott időközökben frissítőket „szolgáltatnak” fel. Vagy a harmadik-negyedik munkaóra között szünetet iktatnak be, s aki akár, tornázhat is, vagy egyszerűen sétál, lazít, kikapcsolódik.

Az ilyen és az ehhez hasonló munkaszünetek után a termelés ugrásszerűen megnő.

A bv. intézetek nagyzüremeiben is uralkodóvá vált a szalagmunka. Mostanában jött el az az idő, amikor itt is napirendre kerül az egyhangúság feloldása. Sopronkőhidán azt tervezik, hogy a konfekcióüzemben július-augusztus körül, kísérletképpen bevezetik az egyhangúság megszüntetésére az állandó zenét... Vagyis a műszakkézdeztől a műszak végéig zene szól, de szöveg nélkül. A könnyű zene ismert melódiáiból állítják össze a műsort. Remélhetőleg ezek a szöveg nélküli dallamok alkalmasak lesznek arra, hogy hangulatossá tegyék a munkát, úgy, hogy közben a szöveg ne terelje el az emberek figyelmét.

Ez a kísérlet figyelmet érdemel, hiszen több száz ember munkáját teszi könnyebbé, s ha beválik, akkor talán a többi üzem is követni fogja. Vagy ha nem, akkor mást fog kitalálni. A lényeg az, hogy e folyamat megindult, s eredményei — majdan — nemcsak a termelésben mutatkoznak meg, hanem a börtönbéli élet minőségében is.

A. J.

ÁLLAMPUSZTA

Hagyomány és korszerűség

Állampusztán mintegy tizenöt évre tekint vissza a nagyüzemi szőlőművelés. Jelenleg négyszáz hektár szőlő van termőben, s 100 hektárt telepítettek két éve. Ez utóbbi 1-2 év múlva fordul igazán termőre. Mindez azt is bizonyítja, hogy érdemes szőlővel foglalkozni. Bár van csemege-szőlőjük is, de elsősorban borszőlőt termelnek. A bor eladá-sa ugyanis kifizetődővé teszi a vállalkozást.

Körülbelül húsz szőlőfajta található meg itt, többek között a hárslevelű, az ezerjő, a rajnai rizling, az olasz rizling, a bánáti rizling, s ezenkívül az újabb fajták, például az ezerfürtű, a jubileum 75., és nem utolsósorban, egy régi, de bevált fajta, a kadarka.

A szőlő termesztése kényes, nagy tudást igénylő munka. Nem véletlen, hogy e mesterség kezdetei az idők homályába nyúlnak vissza. Gondoljunk csak az ősi, fennmaradt kéziratokra, régi ábrákra, stb. Annyi bizonyos, hogy a mesterség régi fogásai együtt él-

nek az újakkal, a kézi szedésű szüret a géppel.

Mindenki előtt ismert, hogy a szüret nemcsak az a vidám mulatság, amit filmekben, s különféle felvételeken látunk, hanem kemény és fárasztó munka. Ráadásul egyre kevesebben vannak, akik ezt a munkát, amely nemcsak fizikailag, hanem anyagilag is megterhelő, egyénileg vállalják. Tehát a bortermelés orszá-lánszere a nagyüzemekre hárul, amelyek gépesíteni tudnak, s ezáltal alaposan megkönnyítik a munkát.

Állampusztán két korszerű szőlőszedőgép található. Hogy érzékeltessék ennek újszerű-ségét, el kell mondanom, hogy e kétgép kívül az egész ország-ban csak egyetlen darab talál-ható! Ha ezek a gépek nem lennének, akkor itt is bajban lennének, hiszen kézzel nem győznék szedni a rengeteg szőlőt.

Természetesen itt is szednek kézzel, főleg a kisebb táblákat, hiszen a húszfajta szőlő jól elkülönített táblákon talál-ható. S fajtánként külön szedik a szőlőt, s ezáltal fajtiszta borokat szűrnek.

Nemcsak a szőlőszedésben vannak korszerű gépek, hanem a feldolgozás, a tárolás is korszerű gépeken, s pincében — tárolótérben — törté-nik. Csak érdekességként em-litem, hogy van egy hatvan-mázsás, és két negyven mázsás sajtológépük. A léelválasztás is korszerű, s innen zúdul a must a gyűjtőaknába. Van egy négyszáz hektoliteres keverő-tartályuk, kóracélból.

Ami a termésátlagot illeti, öt év átlagában eléri a hektáronkénti 100 mázsát. Ezen a téren sem csak a mennyiség az elismerésre méltó, hanem a minőség is. A minőséget az is jelzi, hogy évente húszfajta borból 16-ot neveznek be a megyei borversenyre. S itt komoly elismerést, díjakat szereznek. Ezek a díjak nemcsak erkölcsi, hanem anyagi hasznot is hajtanak, hiszen a díjazott borokért magasabb árakat kérnek, illetve kérhetnek.

A gazdaság szőlőinek, borai-nak, borászainak legnagyobb sikerét az 1972-es év hozta. Ekkor tartották ugyanis a vilá-g első borversenyt! Erre a versengésre három magyar bor volt benevezve, közte az állampusztaiak 1970-es évjára-tú olasz rizlingje. És ez a bor — a másik két magyar bor

társaságában — aranyérmert nyert!!!

A siker értékét fokozta az a tény, hogy az állampusztaiak bora nem az úgynevezett történelmi borvidék — Tokaj, Badacsony, Villány, stb. — ter-méke, hanem a solti síkságé. Ezt időnként szokás alföldi jellegűnek mondani, holott inkább — talajadottságait tekintve — a Dunántúlhoz tartozik, hiszen az említett síkság tala-ja dunai öntéstalaj, amely mérszben gazdag, többek között ennek is köszönhető, hogy az itteni borok szárazanyag-tar-talma magasabb az alföldieké-nél.

A történelmi borvidék után — rangban — második az úgy-nevezett jó bortermő hely. Az állampusztaiaknak jó esélyük van rá, hogy ezt a rangos hely-et megszerezzék.

Annál is inkább, mert a fel-dolgozás teljesen gépesített, ami eleve kizárja a fajtakeve-redést, akárcsak a szedés, hi-szen mint említettem, a húsz-fajta szőlőből húszféle bort ké-szítenek...

Tavaly is országra szóló si-kert könyvelhettek el maguk-nak az állampusztaiak, hiszen a rajnai rizling a **Budapesti Nemzetközi Vásáron nagydíjat** kapott. Ez a szőlőfajta azt is bebizonyította, hogy a korszerű gépi művelési körülmények közepette is igazi értéket ad. Persze, ehhez, ne feledjük, szakemberek is kellene, s te-gyük hozzá sietve, itt van-nak...

A bor értékesítése, bármi-lyen kiváló minőségű is legyen, nem könnyű. Egy-egy gazda-ság nem is vállalkozhat erre egyedül, kellene hozzá part-nerek is. Állampusztai partnere a Közép-magyarországi Pince-gazdaság. Ez forgalmazza a BNV-díjnyeres rajnai rizlinget is.

Itt kell megemlíteni, hogy ez a gazdaság foglalkozik pezsgőgyártással is, ugyanezzel a partnerrel. A pezsgő márkaje-le: **Amperla**.

A szőlőnek és a bornak te-nát van jövője. Annak ellené-re ki lehet ezt mondani, hogy Európában tavaly is hatalmas termés volt, s millió hektolite-rszámba eladatlan a termés. De annak a gazdaságnak, s ilyen Állampusztai is, amely különleges íz, zamatot tud boráiban felmutatni, nem lesz-nek eladási gondjai.

A. J.

MÓRICZ ZSIGMOND

CSIBE

(1.)

A papa, elkeseredésében, hogy az élet ennyire komisz, hogy a fehérfejúeket le-állítják a gyárban, s eleresztik a fenébe, s a helyükre vörös pófajú fiatalokat dugnak be, szombat este nem ette meg a hideg krumplit vacsorára, hanem azt mondta, hogy mennek a Vak Macskába.

A mama sem tiltakozott el-lene. Ha már úgy is itt a vég-szedelem, minden mindegy. Magukkal vitték a kis Icut, mert addig ordított, míg el nem vitték, s elvitték a lakókis-lányt is, a Csibét, de előre megmondta neki a mama, hogy mindenki a maga terhére eszik. Ez azt jelentette, hogy mivel Csibének, már csak így hívták, pedig Rózsika volt az igazi neve, három hónapja semmi keresete nincs, fel fog-ják írni a noteszba a fogvasz-tását, busisan.

Csibe nem bánta, neki már mindegy. Abban a noteszban már annyi van felírva, hogy hógv szereze és kit, azt rábi-zta, de nagyon vészjósló volt az utasítása.

Már záróra közeledett, mi-kor a papa úgy elerőtlened-tett, hogy haza kellett vinni,

Éjfélre be is rúgott alaposan. Keserűségében sokat szónokolt a fehérfejúek tragédiájáról. Hogy ő fiatal, mert tizenhét éves kislánya van. A vendéglő közönsége igen jól mulatott a szónoklásán, s igazat adott neki.

Éjfélkor Csibének gavallérja akadt, egy kocsisféle úr, aki cukrot és virágot küldött az asztalra. A mama a cukrot zsebre tette, részben megette Icuval, a virágot pedig Csibe lesöpörte az asztalról. Hogy a molesztáló kocsisról szabadul-jon, a kis Icut hazavitte, de a mama visszaparancsolta, hogy csak jöjjön vissza, s gondos-kodjék a számláról. A mama sose volt ilyen elkeseredett Csibe ellen, akivel hiába hí-vatta magát mamának, s az urát papának, most semmi anyai érzés nem volt benne, s kézzelfoghatóan követelte, hogy szerezen már valakit, aki a számlát letörleszti. Hogy hógv szereze és kit, azt rábi-zta, de nagyon vészjósló volt az utasítása.

Ebben a pillanatban belé-pett a vendéglőbe egy idegen fiatalember. A fiatal-ember egészen idegen volt, el-ső pillantásra látszott, hogy nem tartozik ebbe a világba. Még volt vendég minden asz-talnál, éppen most folyt a fi-zetés, a fiatalember körülné-zet, s szó nélkül leült a Csibe asztalához, mert itt volt a leg-több hely. Mindenki megbá-multa, s a nők irigyelték a lányt, hogy ilyen helyes fiatal-ember ül mellé.

Csibe azonban fel akart áll-ni, s elmenni, mert úgy gon-dolta, hogy ha tisztességesen akarja magát viselni, jó lesz ellőgni, de olyan fáradt volt a késő éjszakában, hogy csak gondolta, s tovább ott maradt ülve.

Három deci forrált bort — mondta a fiatalember, s odanézett a lányra, aki az asztal túlsó oldalán ült, s oly távol volt, hogy a szokatlan-ság miatt bocsánatot se kért tőle, mikor leült. Nem akart ismerkedni. Nem azért jött, hogy kalandot keressen. A Gellértből szökött meg, mert éppen torkig volt a társasá-gal. Züllemi akart, egye meg a fene! a világot. Úgy gondolta, gorombának kell lennie ha itt meg akar állni a maga lábán. De most odanézett a lányra, s a szemük találkozott. Nagyon meg volt lepve. A lány szemé-ben azt látta, hogy ez a külvá-rosi kocsmatündér attól fél, hogy megszólitja. Egyszerűen félelem volt a szemében, s a magatartásában, erre megszó-lította:

— Megengedi, hogy lerámol-tassam az asztalt? Csibe felduzzasztotta a szá-ját, s nézett rá. Nem volt sér-tő a nézése, inkább félős volt és önzertes. Mi közöm hoz-zád, mondta a szeme, s hogy mersz engem észrevenni.

— Hát az anyja szemit! Ha maga jobban szereti! — mon-dta.

A fiú elkezdett nevetni, de csak a szemével. És csak néz-te a lányt. „Az anyja szemit” ez mi? Ez ki?

Intett a pincérnek, aki siet-ve odakaszált imbolygó lábain. Megszagolta a pénzt, s oly elő-zékeny lett, mint egy diploma-ta, aki az államot képviseli.

A fiatalember titokban egy öt-péngős érmet nyújtott át ne-ki, amitől az Adolf szinte meg-rémült. Gyorsan lerámolta az asztalt. A poharakba beledugta az újját és tisztult, de megsúg-ta:

— Már forralják.

A fiatalember intett, hogy menjen már, aztán mogorva arccal leste a lányt.

Szívesen adott volna bármi-lyen pénzt, ha valaki felvílá-gosítja, ki lehet ez a kis dur-cás. Miért ült itt meztelenül ebben a késő éjjeli órában? Mit vár?... Akárkit?... Va-lahonnan vidékről szakadt ide? Hogy olyan közvetlen és édes a hangja: „az anyja szem-it”. A falu kirepített egy kis madarat, s ez most a tél kez-detén fészket keres?

LÁTOGATÁSOK A PÁRTFOGÓVAL

Kiss Istvánnal, a Pest megyei Bíróság egyik pártfogójával már régebben megbeszéltük: adandó alkalommal elkísérem majd egy kis „körútra”, amikor sorra járja pártfogoltjait. Arra számítottam, nehezen sikerül majd időpontot egyeztetni, hiszen nemcsak arra van szükség, hogy a felkeresendő emberek otthon legyenek, hanem a pártfogónak magának is van ezeken a látogatásokon kívül más tennivalója. Pista bácsi — nevezük így, ahogy általában szólítják a megyében — csak legyintett egyet, amikor az időpontegyeztetés várható gondjait kezdtem taglalni: „En mindennap délután meglátogatom három-négy pártfogoltomat a sok közül. Ez nekem rendszeres elfoglaltságom. Nagyjából tudom, ki, mikor dolgozik, értesíteni előre nem szoktam senkit — bármelyik nap elindulhatunk együttesen is.”

Így még érdekesebbnek tűnt számomra a körút, hiszen arra is kíváncsi voltam: hol, milyen hangulatban, milyen érzésekkel fogadták a pártfogót, aki — mint azt néhányan már megfogalmazták — ily módon „háborgatja” a jó szándékú, csendben és rendben dolgozókat.

Földszintes, gondosan karbantartott ház volt az út első állomása. Az udvaron kis virágágyás pompázik, a gépkocsi zajára rögtön összesereglik néhány gyerek.

Pista bácsi biztos léptekkel tart az egyik hátsó helyiség bejárata felé. Egy konyhába nyitunk be: zúg a mosógép, mindenütt mosásra váró és már kimosott ruhadarabok. Idős asszony egyenesedik fel a tűzhely mellől, barátságosan köszönti a pártfogót, rám már egy kicsit gyanakodva pislog.

— Kedves mama, a Zsuzsikát keresnénk, ha nem alszik éppen. De úgy tudom, ezen a héten éjszaka, tehát ilyenkor már ébren szokott lenni...

— Jaj, Pista bácsi, a lányomat én is keresem. A tegnapi meg a mai műszakját elcsérelte, ezt megmondta ugyan, úgyhogy délutánosnak kellene lenni. Tegnapi este tizenegy tájban vártam haza, még vascorát is főttem neki, tessék megnézni, ott van letakarva. De nem jött haza a Zsuzsi. Nem tudom, hol tekergethet már megint...

A „kislány”, mint utóbb kiderült, Tököl után már „fel-nőttként” is volt büntetve kmk-ért és az ehhez rendszertársul, más ügyekért. Most már jóval felül van a húszon, de — mint ez a példa is mutatja — változatlanul szeret egy kicsit „lazítani”, azaz eltűnni ide-oda néhány napra. Pista bácsi töprengve csóválja a fejét, s miközben búcsúzkodunk, megjegyzi: „Megint mehetek be a munkahelyére, elsimítani a bajt. Már kétszer könyörögtem vissza: ne bocsássák el az igazolatlan mulasztás miatt. Mert biztosan ma sem ment be dolgozni.

Meghagyja a mamának: másnap újra eljön, s ha a lány akkor sincs itthon, vagy adigra sem kerül elő, akkor komolyabb rendszabályokhoz kénytelen nyúlani.

— Tessék már rendbe szedni azt a lányt, mert tessék látni, én nem bírok vele. És nem akarom, hogy megint visszamenjen. Nem bírom én már az utazgatást, meg a csomagok is sokba kerülnek...

— Szeretném én is megelőzni az újabb bajt — hangzik a válasz. — Tud az a lány rendszeresen is dolgozni, majd csak megjön az esze...

Intézkedhetnek akár most rögtön is a rendőrségen, de megpróbálom még egyszer beszélni a lány fejével.

Remélhetőleg, sikerrel.

Körülbelül negyedórai út után egy omladozó, kopott ház előtt álunk meg. Itt el alberlöként az a férfi, akit keresünk. Almosan, gyűröttén kászálódik elő a háziasszony — szintén egy idős néni — kopogtatására.

A bemutatkozás után hamar kiderül: másfél hónapja szabadult.

— Mi volt a legnehezebb az azóta eltelt időben?

— Az első napok. Nem volt sok pénzem, és itt, ezen a környéken nehéz az elhelyezkedés. Lakást is kellett szerezni, állást is... addig mindenféle alkalmi munkát vállaltam. Budapest elég messze van, onnan kiutazni meg oda bennemni minden nap — ezt nem akartam csinálni.

— Miért volt bent?

— Gyermektartási kötelezettség elmulasztása miatt. Volt egy nagyon jó munkahelyem, csak problémáim voltak a főnökeimmel, és kiléptem. Azután sokáig nem találtam másik helyet, hol itt dolgoztam egy kicsit, hol ott. En magam is elég szűkösén élt meg, a tartásdíjra egyáltalán nem maradt. Így aztán összegyűlt egy elég szép összeg. Próbálkoztam a MÁV-nál is, de hát én már elég öreg vagyok ahhoz, hogy télen, hidegben, rossz időben a sínek között botorkáljak. Kocsirendezőként vettem fel, és ahhoz hogy egyszer majd más beosztásba kerüljek, mindenféle tanfolyamokat el kellett volna végezni.

— Hány éves?

— Negyvenhat múltam. Szóval, kiléptem a MÁV-tól.

— Most hol dolgozik?

— A szabadulásom után össztalálkoztam néhány kollégával a régi munkahelyemről. Hívták, menjek vissza, nincs már ott az a főnök, akit vel haragban voltam. Vissza is mentem, csak az a baj, hogy „kiléptem” bejegyzés van a munkakönyvemben és ez egy évig komoly veszteséget okoz.

— Mennyit?

— Éppen a múltkor próbáltam kiszámolni: körülbelül havi ezer-ezeröttszáz forintot. Ez körülbelül az az összeg, amennyi gyermektartást kell fizetnem. De most már inkább összehúrom magam... És még egy szerencsém van: a

fiam befejezi rövidesen a tanulmányait, dolgozni kezd, és így nekem sem kell több tartásdíjat fizetnem. Szóval, két-három hónapot kell már csak kihúznom ahhoz, hogy megint egyenesben legyek.

Látszik a szemén, hogy fáradt, szívesen pihenne tovább: búcsúzik is. Az ajtóban még megjegyzi:

— Azért örülök, hogy pártfogóm van. Tartottam tőle, még bent, hogy REF alá helyeznek, és azt nagyon nem szívesen fogadtam volna. Nem is mondtam még Pista bácsinak, a múlt héten voltam bent a bíróságon, és azt mondták, hogy a munkahelyemen is lesz még egy társadalmi pártfogóm. Nem is bánom, mert így még jobban be leszek biztosítva.

— A személyét tudja már?

— Kérdezték a bíróságon, ki legyen az, és a főművezetőmet jelöltem meg. Olyan velem egyvívás ember, biztos nem lesz közöttünk semmilyen probléma. Nagyon rendes fiú, ismerem régóta és ő is ismer engem.

— Mit gondol, miben tud segíteni?

— Például, szeretnék mégis munkásszállásra kerülni egy időre, mert a házimenő beteges, most is van beutalója valamelyik kórházba. Arra az időre, amíg nincs itthon, inkább szállóra költözöm. A vállalatnak nincs saját munkásszállója, hanem valahol bérel néhány helyet, és ide nehéz bejutni. Szóltam a főművezetőnek, ő pedig a munkahelyemre, és úgy néz ki, minden rendben van.

— Most már tényleg itt volt a búcsú ideje, úgyhogy a következő kérdést már csak az autóban, a pártfogónak tehettem fel:

— Miért kell ennek a férfinak eköltözni arra az időre, amíg a házimenő nincs itthon?

— Elégge zilált a pártfogó-tám helyzete. Mindenekelőtt: őszinte sem volt. Megint indult ellene eljárás, és érthető, ha a néni félti tőle az ingóságait. Az történt ugyanis, hogy az udvaron, tartályban tárolt tíz hektoliter fűtőolajat az alberlője egy szép délelőtt eladta. A néni valamilyen hozszadalmassabb orvosi vizsgálaton volt, és mire este hazatért, az olajat már el is szállította a vevő. Hallottam már másoktól, hogy ennek is tartozik, annak is tartozik — biztosan így akart segíteni a gondon. No de hát ez nem megoldás! Segíték neki mindenben addig is, amíg ez az eljárás be nem fejeződik, hogy legalább ne halmozódjanak a különféle ügyei — azt hiszem azonban, hogy ebből a lopásból újabb szabadságvesztés-büntetés lesz...

Huszonhárom éves fiatal fiú a következő beszélgetőtárs. Mint tömören jellemzi magát, „többszörös visszaesőnek számítok. Lojás, betörés meg ilyesmi.” Tavaly tavasszal szabadult Sándorházáról.

— Mi volt a legutolsó ügy?

— Hát... az is ilyesmi.

Láthatóan zavarban van. A pártfogó segíti ki:

— Összeálltak néhányan, és fejükbe vették, hogy barlanglakók lesznek valahol a Dunántúlon. A szükséges felszereléseket pedig úgy gondolták előteremteni, hogy betörtek néhány hétfégi házba. Tulajdonképpen apróságokat szedtek össze: konzerveket, cukrot, szerszámokat, kötelet. Az egyik helyen a rendőrség tetten érte őket. Egy év és két hónap lett az eredménye. Annak idején a szabadulásakor én mentem érte Pálhalmára és hoztam fel Pestre, a Keletibe, nehogy útközben rossz társaságba keveredjen. A pályaudvaron találkoztunk a nagymamával, és ott „adtam át” a fiút. Azóta nincs semmi baj vele. Illetve...

Látom, hogy a fiatalember a legszívesebben kimenne a szobából. Pista bácsi folytatja:

— Elhelyeztem a fiút egy munkahelyre. Sajnos, ott összeismerkedett egy szintén többszörösen büntetett előéletű, de már idősebb, „tapasztaltabb” férfival, és az mindenképpen rá akarta venni, hogy raboljanak ki egy bankot. Addig pusmogtak a tervről, míg a végén a rendőrség is meghallotta. A fiú szerencsére inkább lebeszélte akarta a másikat, úgyhogy neki nem is lett különösebb baja. A rendőrség viszont megkért, hogy a pártfogómatnak sürgősen szerezzenek egy másik munkahelyet. Ez meg is történt.

— Ki volt ez a férfi? — érdeklődöm a fiútól.

— Még az egyik régebbi szabadságvesztés alatt ismertem meg. Azután ő is másfelé szabadult, én is: egyszerűen csak a gyárban találkoztunk össze. Elég otostapaság volt tőlem belemenni abba a tervezésbe, jobban porul járhatam volna — teszi hozzá kis szünet után tárgyilagosan.

— További tervek?

— Szeretnék mindenekelőtt továbbtanulni, pontosabban szakmát tanulni. Megszerettem az asztalosmunkát, és estin szeretnék szakközépiskolába járni. A gyárban támogatnak. És azután majd nyáron... úgy néz ki, megköszönök. Tavaly ismerkedtem meg a kislánnyal, és úgy tűnik, hogy rávesz a nőülésre.

A nagymama időközben szinte észrevétlenül bejött a szobába, s most helyeselni kezd:

— Meg is nősülsz ám, úgy bizony. Csak ne szerénykedj... nagyon rendes kislány az. Legalább lesz valaki, aki rem enged mindenféle zúros ügyekbe keveredni... Tessék nézni — fordul felém — ezt a szobát azért hozattam rendbe, festettem ki egy hónapja, hogy itt lakjanak majd. Amióta ismeri azt a lányt, még a pénzzel spórolni is megtanult! Vett már kis televíziót, meg azt a rádiót és lemezjátszót ott, a sarokban.

Pista bácsi csöndesen mosolyog. Alighanem arra gondol, hogy a következő „pártfogó” — a majdani feleség személyében — még nála is eredményesebb munkát fog végezni...

H. A.

Életet mentő ismeretek

„Formaruhába” öltözött fiatalember ér utol benünket a folyosón. Illedelmesen köszön, majd belép a könyvtárba. A könyvtáros ránéz, s kérdezi:

— Nos, milyen könyvet keresel, doki?...

„A „doki” szó megüti a fületem. Odafordulok, kíváncsi vagyok, ki az, akit a társai így szólítanak? Vajon tényleg orvos, és valami szakmai műhiba miatt került ide?... Kérdezni akarom, de a nevelő megelőz:

— Fél éve van nálunk, azóta önként vállalt feladatának tekintik, hogy az intézet könyvtárában létező összes egészségügyi könyvet, beleértve azokat is, amelyek elsősegélynyújtással foglalkoznak, áttanulmányozza. Nem orvosi alaposítással, de már sok mindent tud, főleg a balesetes betegek ellátásáról, s ezt a tudását megosztja a többi társával is. Előadásokat tart nekik, vagyis kész elsősegélynyújtókat „nevel ki” maga körül.

— Mi indíthatta erre az elhatározásra? — kérdezem a nevelőt, de a választ már nem tőle, hanem a fiatalembertől kapom, aki arra kér, a nevét ne írjam meg, elég lesz, ha csak a történetet adom közre, ami arra ösztökélte, hogy előbb önmagát, később pedig a társait is megismertesse az elsősegélynyújtás titkaival. Úgy mondom el az esetet, ahogy tőle hallottam, remélve, hogy mindenki tanul a történetéből, mert soha nem lehet tudni, mikor fordul elő a mi környezetünkben is hasonló eset.

Azon a kritikus februári reggelen a szokásos időben indultam el otthonról a munkahelyemre — kezdi. — Nem fagyott, de az előző napról néhol még vékony jégréteg maradt az úttesten, ezért a gépjárművek csak lépésben haladtak.

En az 1500-as Ladával húztam el az alig mozgó autókigó mellett. Fél nyolc múlt, ebben az időpontban a várost átszelő főútvonalon még nyáron is csak lépésben haladnak a gépkocsik. Engem a csúszós út nem zavart, magabiztosan kanyarogtam a gépkocsik között egyik forgalmi sávból a másikba. Így jutottam el az egyik kijelölt gyalogátkelőhelyhez... A belső sávban voltam, a külsőben teherautó fékezett, majd megállt. A következő pillanatban a semmiből egy fekete árny lépett elé, s koppantra is azonnal a szélvédőmön. „Elütöttem valakit”, villant át az agyamon, s remélve lábbal szálltam ki a gépkocsiból. Lehajoltam a sérülthöz. Egy kilenc év körüli fiút fektet előttem az aszfalton. Mellé térdeltem. Rövidesen egy nő is ott termett, s velem együtt figyelte a mozdulatlan gyereket.

— Eszméletlen — állapította meg.

— Eszméletlen, de még él — mondtam.

— Mesterséges lélegeztetést kell alkalmazni — hangzott a körénk gyűlt embergyűrűből több felől is a szakmai tanács.

Nem késlekedtem, elkezdtem a mesterséges lélegeztetést. Az ötödik vagy a hatodik szívmasszázsnál tartottam, amikor odalépett mellém egy szolgálaton kívüli őrmester.

— Mi történt? — kérdezte.

— Elém lépett... féktávoltságon belül. Nem láttam az Ifától. Már csak akkor vettem észre, amikor koppantra a kocsim elején. Egyébként nem jöttem a megengedettnél gyorsabban — mondtam.

— Hagyja abba, hiszen megöli — kiáltott rám az őrmester. Meglepetten és értetlenül néztem rá, de abbahagytam a mesterséges lélegeztetést.

— Ha eltört a gyermek bordája, a törött csonttal felsértheti a tüdejét vagy a máját, s ez belső vérzést idézhet elő nála — mondta sokkal halkabban.

Kilenc perc múlva megérkezett a mentő. Az orvos megvizsgálta az eszméletlen fiút, majd az őrmesterhez fordult.

— Azonnal kórházba szállítjuk, alaposan összetörte magát. Talán a gyors orvosi beavatkozás megmentheti az életét.

A gyermeket pillanatok alatt elhelyezték a mentőautóban. Az őrmester — mivel a rendőrség időközben megérkezett a helyszínre, s átvették az intézkedést — elment a kislánnyal a kórházba.

Jó óra múlva tudtam meg, hogy a kislány meghalt.

A tárgyaláson elhangzottakból csupán három dologra emlékszem: az orvosok véleményére, a kilencéves gyermek anyjának kétségbeesett átkozódására, valamint az őrmester tanúvallomására.

Az orvoszakértő véleménye szerint túl sok sérülés érte a gyermek belső szerveit. Az ütődéskor eltört két bordája, amely a mesterséges lélegeztetés során felsértette az életfontosságú belső szerveket, ami belső vérzést idézett elő. Lehetetlen volt megmenteni — mondta. — Talán, ha nem moztogták, hanem szakszerűen járnak el a baleset helyszínén, akkor életben maradhatott volna, mert az ütődéstől nem szenvedett olyan súlyos sérüléseket, ami a halálát előidézte volna.

— Ha azon a reggelen nem öt perccel később indulok el otthonról, akkor idejében ott vagyok. En tudtam, hogy mit kell tenni ilyen esetben — sóhajtott fel az őrmester.

— Ne hibáztassa magát, hiszen maga semmiről sem tehet — vizsgáلتa az őrmestert a bíró.

Valóban, ő nem tehetett semmiről, az esetben közrejátszott az a tény is, hogy én nem értettem az elsősegélynyújtáshoz, s így nem merhettem fel, hogy a tömegből elhangzó „jó tanács” a legkárosabb a gyermek sérülésére. S e két tény, ami külön-külön is megmenthette volna a gyermeket, együtt játszott közre abban, hogy meghalt egy kilencéves kislány.

— Látja, ezért a tudatlanságomért kerültem két és fél évre börtönbe. Ezért tanítom a társaimat, hogy ha véletlenül az életben enyémhez hasonló helyzetbe kerülnek, ők már ne „öljenek” meg egy embert, akit az orvostudomány még megmenthetne az életnek...

F. J.

Egymás között

A szokatlan ötlet mindkét intézeti stúdióban is élénk visszhangra talált, hiszen ahogy Márianosztrán a női hangok hiányoztak egy-egy másorból, ugyanúgy Kalocsán a férfiaké. Az első levélváltást követte az elképzelések összehangolása, s annak meg tárgyalása, hogy miként tudna az egyik kultúrbizottság — és stúdió — a másiknak segíteni?

A legutóbbi kalocsai látogatás alkalmával az ottani stúdiókban mutatták a közös tevékenység legutóbbi termékeit, egy forgatókönyvet. Márianosztrán készíteni szándékoznak ugyanis egy hangjá-

tékot — ennek írásos változatát küldték el Kalocsára —, természetesen férfi-női szereplőkkel. A női játékosok külön szövegpéldányt is kaptak, annak alapján rögzítik majd a hanganyagot magnetofonszalagra, amelyet elküldenek Márianosztrára. Itt összeillesztik a férfi szereplők hangjával — és máris kész az anyag. A hangjátékból természetesen Kalocsára is küldenek majd egy példányt, sőt, remélhetőleg a Központi Stúdió is kap majd belőle.

Mindig akadnak, akik lebecsülik a helyi stúdiók szerepét, jelentőségét. Amióta a közös stúdiómunka megke-

dődött, mindkét intézetben — ha lehet — még élénkebbé vált a kulturális élet: az új lehetőség mindenki fantáziáját megmozgatta. Ennyi — vitathatatlan — hatása máris van a két stúdióknak.

Mindkét intézetből sokszor kaptunk már ötletet, jól sikerült rendezvényekről szóló híradásokat, s jó néhányon a lap újságírói is részt vehettek, személyesen is tapasztalhattuk tehát, hogy igyekezetben nincs hiány, s egyúttal a segítség sem marad el egyik nevelési szolgálat részéről sem. Kalocsának ezúttal külön is gratulálunk: mint elmondták, áprilisban a farsangi műsorának olyan sikere volt, hogy külön előadást tartottak a bv. intézet dolgozói részére is!

(H)

● EZ IS, AZ IS... ● EZ IS, AZ IS... ● EZ IS, AZ IS... ●

Miért van a patkánynak lába, nem pedig kereke?

Miért nem használják soha az állatok az emberek által feltalált leghatékonyabb szállítási formát, a kereket?

Vagy ahogy Jared Diamond, a Los Angeles-i egyetem professzora fogalmazza: „Miért nem gördülnek kerekeken a patkányok... és miért nincsenek csavarmeghajtású halak?” A legújabb adatok megvizsgálása után arra a következtetésre jutott, hogy a válasz: azért, mert így jobban megvannak.

Ami a halakat illeti, az ok az, hogy a farokmozdulatokkal való meghajtás hatásfoka eléri az elméleti maximum 95%-át, míg a hajócsavarok hatásfoka csak 60%-os. Ezért inkább az a rejtély, mondja dr. Diamond, miért nem tudták kiaknázni a mérnökök a halfarok elvét.

Ezzel szemben a kerék kétségtelen elméleti hatásfok-növekedést kínál a lábakkal szemben. A számítások azt mutatják például, hogy egy kerékpáros egy gyalogos energiájának csak az egyötödét használja fel, és még egy kézi meghajtású tolokocsi hatásfoka is jobb, mint a lábaké.

A probléma az, hogy a kerékpár és a tolokocsi hatékonyan csak sima, rendszerint ember alkotta felületen működik hatatosan. A természetes kiválogatódás természetes, kemény, sima felületek híján ezért valószínűleg nem kedvezett a kerek állatok irányába mutató evolúciós mozgásoknak.

Legalább három összetevője van a kerék hátrányának a legtöbb természetes terepen, melyek mindegyike egyben korlátozza azt is, hogy az ember hasznát vegye a keréknek.

Először is, a kerék nem jól működik lágy felületen — kocsik sárban vagy tolokocsi homokban. A második a függőleges tárgyak problémája — az utcaszegélykövek a kerékpár számára; a harmadik pedig a szűk helyen való megfordulás — a buszok az alpesi hágokon.

Az ilyen megfontolások meggyőzőbb magyarázatot adnak annak, hogy miért nincsenek kerek állatok, mint más elméletek. Az egyik ilyen elmélet úgy szól, hogy túl nehéz volna egy forgó ízületet megfelelő tápszerekkel vagy vezénnyel ellátni, mikor a véredényeket és idegeket ki kell zárni az ízület közvetlen közeléből, hogy meg ne sérüljenek. Bár ez fontos tényező lehetne, áthidalják olyan szerkezetek érdekében, mint a karmok és bizonyos szarvak, hát akkor a kerek érdekében miért ne?

Egy másik elmélet az, hogy bár elegendő idő áll rendelkezésre a kerék vagy a hajócsavar természetes evolúciójára, a természet egyszerűen nem bukkant rá.

Ha eltelik néhány millió év és egyre több ember alkotta út lesz, az evolúciós erők mégis kialakíthatnak visszahúzható kerekeket, mondjuk a sündisznó lábain — ha nem gázolják el addig valamennyit.

A lézer évszázadának küszöbén?

Sokakat foglalkoztat az a kérdés, milyen lesz a világ 2000-ben. Erről beszélgettünk Karel Rebanéval, az Észt SzSzk Tudományos Akadémiájának elnökével, a Szovjet Tudományos Akadémia levelező tagjával, a szilárd anyagok fizikájának ismert teoretikusával.

— Ön szerint miben fog különbözni a 2000. év első napja a máttól? Mit hoz az emberiségnek az a nem egészen két évtized, ami addig még hátra van?

— A jövőt előre látni nagyon nehéz, abban viszont mégis bízom, hogy a 2000. év első napja békés nap lesz, egyike az olyan napok hosszú sorának, amelyek mind a béke korszakát teszik erősebbé.

— Számíthatunk-e olyan egyedülálló felfedezésekre, amilyen Newton mozgástörvénye, vagy Einstein relativitáselmélete?

— A fizikában minden felfedezés egyedülálló. A legutóbbi felfedezés, vagyis a kvantummechanikai elmélet megszületése óta már 60 év telt el. A mai fizikában nincs olyan terület, amelyen ne ismernék ki magukat, és ahol az elméletet ne tudnánk elvileg kísérlettel igazolni, mégis azt hiszem, a fizika bizonyos területein még újabb lényeges felfedezések várhatók azzal kapcsolatban, ahogy a világot megismerjük, és itt elsősorban az elemi részecskék szerkezetére, a világmindenség keletkezésére és felépítésére, és az életfolyamatok alapjaira gondolok, főleg a fotoszintézis mechanizmusára.

— Milyen lehetőségeket kínál az emberiségnek a lézer a harmadik évezredben?

— Nem kétséges, hogy széleskörűen fogják alkalmazni a gyártásban, az orvostudományban, sőt a mindennapi életben is. Nem lehetetlen, hogy éppen úgy befolyásolja majd az emberek életét, mint a XX. században az elektronika. Sőt, én még arra is gondolok, hogy az új évezred első százada a lézer és az optoelektronikus berendezések évszázada lesz.

— Ön a szilárd anyagok fizikájával foglalkozik. Ezen a területen mit adott és mit adhat még a kutatás a gyakorlatnak?

— Az utóbbi évtizedekben sok olyan újdonságot vezettek be az elektronikus iparban, amelyek a szilárd anyagok fizikájának elméleti eredményein alapulnak. A rádióelektronikai berendezések méretei lényegesen kisebbek lettek. Az elektroncsöveket felfeztető elemekkel pótolják. Számítógépek irányításával olyan felfeztető kristályokat „tenyésztünk ki”, amelyek vékony rétegekből állnak, és amelyek egyetlen kis darabján az elektroncsövek funkcióját átvevő elektronikus elemek fantasztikus sűrűségét tudjuk előállítani. Az ingomb nagyságú mikroprocesszor rendelkezik a harmadik generációs számítógép tulajdonságival. A szilárd anyagok fizikájának köszönhető a felfeztető lézerek gyártása és állandó továbbfejlesztése is, valamint az optikai információátvitel megalapozása. Vizsgáljuk a különböző szerkezeti anyagokat is, amelyekkel szemben a mai technika nagy követelményeket támaszt: szilárdnak, rugalmasnak és egyúttal könnyűnek kell lenniük. Az alacsony és nagyon alacsony hőmérsékletű kutatóval együtt foglalkozunk a szupravezető kérdéseivel is. A Szovjetunióban már működnek szupravezető mágneses generátorok. Ezek a villamosenergia-termelés minőségileg magasabb színvonalú forrását képviselik. A szupravezetés alkalmazásának azonban ennél még nagyobb lehetőségei is vannak.

— Mit kíván annak az embernek, aki a harmadik évezredben fog élni?

— Szép és érdekes munkát, amelyből neki is és az egész emberiségnek is haszna van.

Új könyvek

SÁVOLY MÁRIA:

ATHÉNI MENETELÉS

(Kossuth Könyvkiadó)

Idestova harminckilenc éve, hogy elhallgattak a második világháború fegyverei, és megkezdődött a háború történeti feldolgozása, de a magyar olvasó még mindig találhat leírásokat olyan eseményekről, amelyeket nem, vagy csak alig ismer. Ezek közé tartozik Olaszország és Görögország 1940—1941-es háborúja.

Sávoly Mária művében jóval többre vállalkozik, mint a háború leírása, bár az alcím ezt ígéri. A könyv fele az előzményeket taglalja oly módon, hogy végigkíséri az olasz külpolitika balkáni törekvéseit, a húszas évek elejétől egészen a háború kitöréséig. Ez az aránytalanság részben eredményes, hiszen kiderül, hogy Olaszország külpolitikájának a két világháború közötti egész időszakában egyik sarkalatos pontja volt a „levantei irányvonal”, amely az Égei-tenger vidéke és Kisázsia meghódítását tűzte ki célul. A könyv sorra veszi azokat a kudarcokat és „sikereket”, amelyeket Olaszország a politikájával elért.

Magáról a háborúról beszélve a szerző bemutatja a korabeli olasz vezeték dilettantizmusát, arra való képességét, hogy saját imperialista céljait kellő színvonalon valósítsa meg. Kiderült ez a háború előkészítő provokációsorozatból éppúgy, mint a háború eseményiből. Hiába gondolta az olasz fasiszta kormányzat, hogy a hadi események csupán egy könnyű menetelést jelentenek Athénig, a görög hadsereg eredményes ellenállásán megtörték a villámháborús elképzeléseket.

Sávoly Mária könyve a szerkezeti egyenetlenségek ellenére érdekes olvasmány, amelynek segítségével a történelem iránt érdeklődők új elemekkel gyarapíthatják a II. világháborúról alkotott képüket.

Kőkorszaki Vénusz a Szovjetunióban

A szovjetunióbeli Kostenkinél régészek rábukkantak az eddig feltárt legrégebbi portréra, egy nő képmására. A „kőkorszaki Vénusz” portréja, melyet egy mammut agyarára rajzoltak, a tudósok szerint a cromagnoni ősember idejéből származik, azaz több mint 40 000 éves. A kép részleteiben is csodálatos hűséggel ábrázolja egy fiatal nő arcvonásait.

Nyak és lábtörés „becsicscsantva”

Az alpesi sportban a férfiaknak 2, a nőknek 11 százaléka mond le teljesen az alkoholtól. A baleseti sebészek közlése szerint valamennyi síbalesetesnek 20—40 százaléka ittas. A síbaleset miatt kórházba felvették negyedének véralkoholszintje magasabb volt, mint a 0,8 ezrelék.

A télen Bad Kleinkirchheimben nemzetközi síjogi kongresszust tartottak, s ezen közölte dr. Richard Dirnhofer, a grazi egyetem törvényszéki orvosszakértője ezeket a számokat. Eszerint csaknem az összes baleset síkláskor, illetve induláskor következik be (98%), és többnyire sötétedés után. Az alkoholt szinte kizárólag hegyi kunyhókban levő uszonnázóhelyeken, hegyi vendéglőkben stb. fogyasztják. Leggyakoribb következménye az ivásnak a bukás, de előfordul a kábulatban való elalvás és megfagyás is.

Beszélni kell arról, mondta dr. Dirnhofer, hogy ünnepnapokon a beszállított betegek 80 százaléka alkoholos állapotban van. Megvitatóndó, mennyire terjed a vendéglősök, síoktatók és sportársak felelőssége, hogy beavatkozzanak megelőzés céljából, ha valaki nyilvánvalóan többet iszik a kelléténél. Van olyan javaslat is, hogy azokat a vendéglősöket, akik különösen veszélyes italokat — rumos

teát, forrált bort és pálinkát — nem szolgálnak ki, külön jelzéssel lássák el. Azt is követelte, hogy alaposabban tisztázzák, milyen egészségügyi és jogi kockázattal jár, ha valaki síeléskor mélyen néz a pohárba.

Az osztrákoknak kb. 40 százaléka köli föl télen a deszkákat. Az alpesi síelés tehát a legelterjedtebb sport Ausztriában. Míg az összes sportok általános baleseti kockázata 2,3 százalékos, addig a síelés 1,3 százalékos, a harmadik helyet foglalja el. Így például minden 75. labdarúgó szenved balesetet, de csak minden 176. síelő. Ausztria emiatt keletkező nemzetgazdasági kárát évi kétmilliárd schillingre becsülik.

Úgy látszik, Ausztriában akárcsak a sport, az ivás is az élethez tartozik: egy közvélemény-kutatás során kiderült, hogy a 16-17 éves osztrákok 13%-a naponta több, mint 60 gramm tiszta alkoholt fogyaszt. 60 gramm alkohol 2 liter sörnek, 1,5 liter bornak vagy 7-8 pohár pálinkának felel meg. A fejenkénti fogyasztás 1980-ban 100 liter sör volt, 35 liter bor, és másfél liter pálinka. Az utóbbi 20 év növekedési üteme 75%-os. Minden osztrákra évente kb. 12 liter tiszta szesz jut: ha ezt napi ezrelékre számítottuk át, akkor napi 0,8 ezrelékre jutunk — a csecsemőtől az aggokig.

Ki beszél a legtöbbet?

Csehszlovák tudósok megingatták azt a széleskörűen elterjedt véleményt, miszerint a nők beszélnek a világon a legtöbbet. Prágában folytatott kutatások során kiderült, hogy a legbőbeszédűbbek között az 5—10 év közötti gyerekek viszik a pálmát: egy nap alatt átlagosan nem kevesebb, mint 14 000 szót ejtenek ki. A gyerek ugyanis gyakran önmagával is beszélget. A csehszlovák szociológusok szerint a második helyen az... óceánjáró tengerészek állnak, akik a hosszú járatokról hazatérve elmesélik élményeiket. A harmadik helyen áll — a 18—25 év közötti ifjúság. Náluk az egy nap alatt kimondott szavak mennyisége — csaknem 10 000. Így módon teljesen világos, hogy a „fecsegők versenyében” a nőknek semmi keresnivalójuk!

Gondolatok

Ha feljebb akarunk emelkedni, szárnyakra van szükségünk.

★

Még a legjobban előrehaladott civilizáció is visszafelé fordul, mihelyt megszűnik benne a hagyományok és az ismeretek keringése.

★

Közvetlenül amögött, aki befejezett egy művet, ott áll az, akinek sikerült eltitkolnia, hogy nem tudta volna befejezni.

★

A hallgatás küszöbe fölött gyakran a legsúlyosabb szó függ.

★

Visszavonuláskor mindig több katoná esik el, mint harc közben.

★

A világon a leglényesebb kérdés: hogyan lehet munkára kényszeríteni azokat az embereket, akik a legszívesebben semmit nem csinálnának?

★

Minden reményünk közül végül csak egy maradt: hogy bűneink megbocsátatnak.

★

Nem szeretem a vitákat. Mindig olyan közönségek, és néha arra kényszerítenek, hogy megváltoztassam a véleményemet.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
18							19						20			
21					22		23		24				25		26	
27				28		29		30		31			32		33	
35				36		37			38			39				40
			41					42		43		44		45		46
47	48		49					50				51			52	
53		54						55				57			58	
59						60			61			62			63	
65					66				67				68			
69								71				72			73	
75								76		77						81
82												85		86		87
89																94

A vers születése

Vízszintes: 1. Szakszervezeti csúcsvezető. 2. Rákóczi Sándor Négyosztályos első része (zárt betűk: B, D, T.) 11. Az idézet második sora (zárt betűk: S, A, A, T.) 18. ... Patti; olasz bop-zenész. 19. Kolumbiai város. 20. Hajlíthatatlan. 21. Női név. 22. Angyalrang. 24. A focista egyik igéje. 26. Hálószerű kézimunka. 27. Mátka. 29. Masina. 31. Tudományos tevékenység. 34. Rövid városnév. 35. Kicsinyítő képző. 36. Perzsa és török uralkodók címe volt. 39. Festő és grafikus (1887—1972); az utolsó négyzetben utóneve kezdőbetűvel. 40. Post scriptum. 41. Szüret. 42. Város az NDK-ban. 43. Csunya. 46. Zeus legkisebb leánykaja. 47. Az ezüst vegyjele. 49. Kopasz. 50. Grafika. 52. Földalomszilapító. 55. Kiejtett betű. 56. Végelentűl gyorst. 57. Részben túlzás! 58. Félretekelt kártyalapok. 59. Timur. 60. Aki engedély nélkül horgászik. 63. Szerencsés. 64. Benn van a kamrában! 65. Sporteszköz, névelővel. 66. Északi férfi. 67. Souvenir. 68. Teszt-vesz. 69. Fordított mutatózó. 70. Alaskai folyó. 72. Modern fegyverek. 74. A margó rész 75. AKE. 77.

Lentről magához vesz. 80. Olajvezér. 81. Régebbi igekötő. 82. Angol kilences (NINE). 84. Száv férfi név. 86. Mondatrész. 88. Ritka férfi név. 89. ... technika; az emlékezet fejlesztése. 91. Poétika. 93. Eljött velem a vonat. 94. Függlőleges: 1. Az idézet negyedik sora (zárt betűk: K, E, O). 2. Európai folyó. 3. Becézett női név. 4. Római légió egysége volt. 5. Kezdődik a zivatar! 6. Spanyol női név. 7. IV. Béla leánya. 8. Spanyol és portugál gépkocsik jelzése. 9. Rövid referenda. 10. Kelta nyelvű nép. 11. ... Mính; Vietnam felszabadításáért küzdött szervezet. 12. Eger német neve. 13. A rádium vegyjele. 14. Kiejtett betű. 15. Terület. 16. Mint a 10. sz. sor. 17. Patikának az a része, ahol a gyógyszerket készítik. 23. Házartási eszköz. 25. A sor végén. 28. Tartomány a Dél-afrikai Köztársaságban. 30. Nemesi apród a középkorban. 32. Ausztria tartomány. 33. Szent, röviden. 36. Könnyen hasadó ásványok gyűjtőneve. 37. Csapadék. 38. Az idézet harmadik sora (zárt betűk: I, U, F). 43. Atta. (Hélt). 44. Nagyszalonna híres szőlőtőkének neveje. 46. Házak közepel. 48. Német zongoraművész, zeneszerző (Walter, 1895—1956). 50. Közlekedési vállalat névrövidítése. 51. Apróra tör. 52. Emberi

testek a képzőművészetben. 54. Menetrendi rövidítés, ford. 55. Sötétborszín. 58. Kedvtelésből jön-megy. 60. Sárga festék. 61. A hélium vegyjele. 62. Idegen kártyajáték. 63. A dzsessz egyik irányzata. 66. Ufa betű, keverve. 68. Kalcium tartalmú ásvány. 71. Postószerű anyag. 73. Mém-lakás. 74. Idegen női név. 76. Kórusban hangzik fel. 78. ... megvénlünk (Jókai). 79. A némafilm egyik csillaga (Ila). 81. Lusta. 83. Női név, becéző. 85. Szavak pártatlan betűi. 87. Olaj, ismert angol szóval. 88. Zenei rövidítés (lassítva adandó elő). 90. Országos Tervhivatal. 91. Víz széle, de nem partok! 92. Azonos betűk. 94. Építőanyag is. Beküldési határidő: 1984. június 22.

A Heti Híradó XXVIII. évfolyam 20. számában megjelent keresztretjény helyes megfejtése a következő:
Az íszálkosság ellen az a legjobb módszer, ha egy részegét figyelsz, amikor józan vagy.
Könyvtudomány nyertes: Kálózi Ilona elítelt. Kecskemét: Halász Attila elítelt. Kaposvár: Bárony Antal elítelt. Bp-1 Fegyver és Börtön: Mityke András elítelt. Állampolisztika: Szalay Mihály elítelt, Vác.

SPORT

Sajtótájékoztató az OTSH-ban

Nagy versenyeket rendeznek a szocialista országok

Sajtóértekezletet tartottak az OTSH-ban, ahol Buda István államtitkár, az OTSH és a Magyar Olimpiai Bizottság elnöke a hazai és nemzetközi sportmozgalmak időszerű kérdéseiről adott tájékoztatót, s érintette az olimpiával kapcsolatos témákat is.

Buda István mindenekelőtt 11 szocialista ország sportvezetőinek a közelmúltban megrendezett prágai tanácskozásáról szólt, ahol a résztvevők — Románia képviselőinek kivételével — megerősítették nemzetközi olimpiai bizottságuknak azt a korábban nyilvánosságra hozott döntését, hogy nem küldenek csapatot a Los Angeles-i nyári olimpiai játékokra. Itt született döntés arról, hogy a szocialista országok elsősorban az olimpiai szereplésre felkészült sportolók számára magas szintű, úgynevezett A-kategóriás nemzetközi versenyeket rendeznek. Ügyelnek arra, hogy ezek az olimpiai játékokra, illetve utána adjanak lehetőséget a versenyzésre. A Szovjetunió 9, Lengyelország és Bulgária 5-5, az NDK, Magyarország, Kuba, Csehszlovákia 4-4, a koreai NDK, valamint Mongólia 1-1 ilyen rangos rendezvény lebonyolítására vállalkozott.

A szocialista országokban sorra kerülő tornák és versenyek forgatókönyvét június közepén véglegesítik. Ezek a versenyek várhatóan olyan magas színvonalúak lesznek, mint a világ- és Európa-bajnokságok. A programba az asztalitenisz, a tenisz és a sportakrobatika is felkerült, tehát három olyan sportág, amely nem szerepel az olimpiai

műsorban. Nem rendeznek tornát viszont labdarúgásban. A versenyeken várhatóan 350 magyar sportoló szerepel.

Az előkészületek Magyarországon is megkezdődtek már. Mint ismeretes, idehaza kötöttfogású birkózásban, vívásban, vitorlázásban és műugrásban rendeznek nagy nemzetközi edzőpróbát, amelyekről fontos tudni, hogy ezek is nyílt versenyek, tehát nemcsak a szocialista országok sportolói és csapatai indulhatnak.

Az OTSH és a MOB elnöke a továbbiakban arról beszélte, hogy a magyar sportolók érthetően sajnálkoznak, de megértéssel fogadták a magyar olimpiai bizottság határozatát. A felkészült sportolók anyagi és erkölcsi megbecsülését igen fontos kérdésnek tekintik, hiszen a versenyzők lelkiismeretesen elvégezték a feladatokat.

A MOB elnöke elmondta, hogy a nemzetközi sportszövetségekben tevékenykedő magyar sportdiplomáták részt vesznek azokon a Los Angeles-i sportági kongresszusokon és közgyűléseken, amelyeken tisztújításra kerül sor. Versenybírókkal, játékvezetőkkel csak akkor képviselteti magát Magyarország az 1984-es nyári olimpián, ha azokat a szervező bizottság vagy az illetékes nemzetközi sportszövetség meghívja. — A magyar nép jelentős támogatást nyújtott a Los Angeles-i olimpiára készülő sportolóknak, s ezért a nélkülözhetetlen segítségért köszönet jár — mondta befeljesztül Buda István államtitkár, az OTSH és a MOB elnöke.

Belgium—Magyarország 2-2

Brüsszel: A maga útján látólag nyugodtan, emelt fejjel előrehaladó belga labdarúgást alapjában rázta meg a februárban kipattant országos botrány, amely előbb a játékosoknak juttatott fekete pénz, majd a Standard Liege és a Watterschei csapata között korábban létrejött „megegyezés” mérkőzés körül pattant ki. Elsőnek a polgári törvényhozás, majd a labdarúgó-szövetség, (és most nemrég a FIFA) hozott szigorú, de vitathatatlanul igazságos ítéletet. Koronás fejek hullottak a porba.

Guy Thys, a válogatott csapat szakvezetője, a gyilkos „háború” kellős közepén is a gyors megbékélést hirdette. Higgadt fejjel csapata átszervezésén fáradozott. És úgy fest, hogy szakértelmét, türelmét siker koronázza.

A szövetségi kapitány mindenre részleteiben kiterjedő figyelemmel készíti fel csapatát az EB döntőre. Amikor februárban a szövetség a Vörös Ördögök, az EB előtti utolsó (igen fontosnak tartott) barátságos edzőmérkőzéséről esett szó, Guy Thys nyomatékosan hangoztatta, hogy ez esetben csak komoly játékerőt képviselő, de fegyelmezett együttesről lehet szó.

A mostani szerdai belga-magyar találkozó megrendezése Guy Thys szemében helyes, örvendetes lépés volt.

— Az EB során a mi csoportunkban három olyan ellenfél akad, amelyek játéktípusa erősen hasonlít a magyar válogatott játékfelfogásához. A francia, a jugoszláv és a dán nemzeti tizenegyben sok a kiváló technikával bíró labdarúgó, csakúgy, mint a labdakezelés mestereiként számon tartott magyarok táborában.

Brüsszelben szeretettel, nagy érdeklődéssel várják a magyar válogatottat, amelyet a belga szürkolók utoljára 1972 júniusában, az Európa-bajnokság során láttak. Az akkori magyar csapat éppen a házigazda belgákkal, a dobogó harmadik helyéért küzdött. Albert és társai 2-1 arányban vereséget szenvedtek. (A Mundialon 1982-ben 1-1-et játszott a két együttes.)

Leplezetlen izgalommal várja a magyar kollégákat a két Belgiumban szerződésben álló

„idegenlégiós”, a nagyszerű „öreg”, Fazekas László és a balszerencsés Póczik József is. Fazekas négyévi kimagasló szereplés után megvált az FC Antwerpen csapatától. Egy időnyire az NB II-es St. Trond együtteséhez szerződött. Remek erőben, jó formában van. Póczik kárváriájának sajnos, nincs vége. Naponta kétszer, töretlen akarással edz, és fizikailag versenyképes, de a klubja (FC Antwerpen) körül lejátszódott ismert botrány (no és bizonyára hosszú időn át tartó sérülése) miatt ezekben az órákban „szoros” tárgyalás folyik a játékos és a klub vezetősége között. A legújabb hírek szerint több mint valószínű, hogy a kiváló győri labdarúgó búcsút vesz Antwerpen városától.

Nem úgy indult a mérkőzés, hogy örömmel leljük benne. Negyed óra után rákapcsoltak a belgák és előbb kihagytak egy százszázalékos helyzetet, majd fölényük góllá érett. Később újabb nagy helyzetben hátrított bravúrral Kovács kapus. Majdnem negyven percig még a belga kapu irányába sem ment lövésünk. Aztán egy Hannich beadás, amely Nyilasit legyanús helyzetben találta, a belgák leálltak és a berobbant Hajszyt egyenlített. Ekkor jegyezte meg valaki a környezetemben: jó csapat a miénk, helyzetük sem volt, mégis gólt rúgtak.

A második félidőben mint-ha kicserélték volna csapatunkat — cseréltünk is —, harcossabban, támadóbban fociztak, néha-néha már szemre is tetszetősen. Nyilasit a 16-oson belül szerelték tiszta helyzetben, szabálytalanul, de a francia bíró kihozta a labdát a vonalra. A rendkívül mozgékony Mészáros lecsapott a labdára egy másik akciónál — a belgák lesre játszottak —, ügyesen visszafelé gurított és a jökor érkezéskor Nyilasit a sarokba lökte, a labda érintette a befutó védő lábát is.

A vezetés után még volt néhány helyzetünk, míg a belgák 10 emberre fogyatkoztak az utolsó fél órára. Végül a befejezés előtt egyenlítették, s talán így van ez jól, hiszen a két ellentétes félidő alapján ez az igazságos eredmény. Válogatottunk a második félidőben biztatóan focizott, s ez jó jel a VB-selejtezők előtt.

Szép volt

Ez a vasárnap délután nem kétséges, hogy a magyar ifjúsági válogatott tagjainak életreszóló érdeme maradt. Óriási küzdelemben hosszabbítás után, 11-es rúgásokkal legyőzték a Szovjetunió együttesét, így Európa-bajnokok lettek.

A moszkvai Lenin-stadionban összeülekeztek, a boldogság könnyeit nem szűgyellő srácok a magasba dobálták kapusukat, Petry Zsoltot, aki három büntetőt is kivédett és így egyértelműen a találkozó hőse lett.

A siker persze az egész csapaté, amelynek tudását, erejét dicséri, hogy fantasztikusan szép sorozattal jutottak el a döntőig.

Remek dolog a diadalra kiéhezett labdarúgó-szurkolóknak magukba szívni azt a csodálatos érzést, hogy a 18 évesek korosztályában a mi fiataljaink a legjobbak Európában. Köszönet érte a srácoknak, s nem utolsósorban a szövetségi kapitánynak, Bicskei Bertalan-nak, aki szakmai tudást, meg-szállottságot, szervezőkészséget és legfőképpen türelmet tudott ötvözni munkájába.

A Verebes-szindróma

Szent örültek, megszállottak, fanatikusok vagy csak egyszerűen — bolondok. Tehettem volna kérdőjelet is a mondat végére, de mivel a válasz talán szó szerint ugyanez lehet, maradjunk a kijelentő mód-nál... Azokról van szó, akik — ne kertetünk — abnormális életet élnek: az élsportolókról, legalábbis egy bizonyos részükről, és mestereikről, azoknak is egy részéről.

Ne legyünk farizeusok, valljuk be végre; a mai élsport követelményeinek nem lehet a mindennapi normák szigorú és következetes betartása mellett megfelelni. Mindez azért jutott most eszembe, mert láttam kedden 8-kor az I-es műsorban A „mágust” (az egyetlen, ami nem igazán tetszett!). Az alkotói a Telesport munkatársai (Knézy Jenő, Góbor Tamás, Király Péter) Verebesről, 25 percen. S mindjárt hádd szögeztem le: kevesletem a 25 percet, elhallgattam volna a győri futballtréner tovább is...

Tehát Verebes... Isten őrizze, hogy belebonyolódjak itt a személyéhez szinte automatikusan kapcsolódó szakmai polémiákba, netán arról meditálnék, hogy vajon miért olyan a kapcsolata az MLSZ-szel, amilyen, vagy amúgy is közszájon forgó pletykákat terjesztenék mesés, de nem realizálható külföldi ajánlatairól. A filmben sem erőlt van szó (és az alkotás legfőbb erénye!).

Írásban gondolkodásomhoz Verebes egy megjegyzése adta az apropót. Nevezetesen arról beszél az edző, hogy nemrég látott-halott a tévében három gyár-igazgatót nyilatkozni, akik egybehangozva állították, hogy amennyiben kötik magukat a szabályokhoz, az előírásokhoz, akkor egy éven belül biztos csődöt jelenthetnek. Nem véletlenül jellemezte ezzel a közvetett módszerrel,

Töredelmesen be kell valljam: ha nem példázok direktorokkal, hanem ke-rekperc beismeri az említett önálló felfogásaként — én akkor is felmentem az anarchizmus, a törvénytlen kivüliség látszatának vádjá alól. Igen, felmentem... Ezzel, remélem az eddig leírtak után még hihető, nem azt akarom mondani, hogy az olyan szent örültek, (maradjunk ennél a kategorizálás-nál), mint amilyen Verebes, vagy Széchy Tamás, esetleg Klampár vagy Faragó Tamás, mindent szabad. Szó sincs ilyesmiről! Viszont az ó-extraprodukciónak eleve eldönti, meghatározza: velük másként kell foglalkozni, mint mások 1000 ember közül 999-cel.

Tény: rájuk is vonatkoznak a törvények, esetükben is érvényesek a pragmatikusok, a jogszabályok, „csak” éppen az alkalmazási módszerük lehet (lehetne) más, mint egyébként. Magyarán: különleges emberek, különleges elbírálást érdemelnek...

Divat ma szembeállítani az él- és tömegsportot. Amikor egy egész nemzet testkultúrájáról beszélünk, iszonyatos kínokkal keressük azokat a vonzó jelenségeket, amelyek nélkül ilyesmiről nem is álmodhatunk. Csak éppen a példaképekről, a személyes példaképekről; a személyes példaképekről feledkezünk meg, pedig ez határozottan fegyver lehetne ebben a különleges csatározásban. De ha majd ráébredünk a példaképek szükségességére, nehogy késő legyen. Ezért kell most — vattázás és felesleges, elvtelen ajnázás nélkül — óvni a mozgósító erejű példaképek nevelésének tikkát ismerőket (a Verebeseket), no meg a már (még?) meglévő példaképeket. Azaz, hogy nekik jót akarunk, magunknak is jót akarunk. Tegyük félre tehát a kalodákat, az előítéleteket. Becsüljük értékeinket!

Aranykor után új lendületet!

Hogy virtuóz álljon a zöld asztal mellé

Lezárult a Berczik Zoltán és tántványai fémjelzte másfél évtizedes korszak a magyar asztaliteniszben. Szébb búcsút képzelt el a szövetségi kapitány, mint a moszkvai Európa-bajnokság. A kontinensviadal után megvált tisztségétől, mondván: az előbbre lépéshez változtatni kell. Az Asztalitenisz Szövetség elnöksége a napokban Pigniczki Lászlót jelölte utódul.

Nevét jól ismerik itthon és külföldön is, s úgy tűnik: interjúalanyunk sem utolsó — két napon belül kétszer is nyilatkozott.

— Nem tartoztam a labdarúgók közé — mondja. Nekem minden mozdulatért, minden poénért keményen meg kellett küzdenem. Harminchárom éve a Csepelben kezdtem, 1957 óta vagyok a Spartacusé.

A 48 éves szakember személyesen hallgatózott arról, hogy többszörös magyar bajnok, Európa-bajnoki bronzérmes, több alkalommal volt tagja a BEK- és a VVK-győztes szövetségi csapatnak. Soha sem sajnálta az időt a tanulásra: naponta 6-7 órát is edzett. Edzői hitvallása: nincs öreg versenyző, az ember minden életkorban képes az új befogadásra, ha szorgalmas.

— Kik voltak legnagyobb ellenfelei?

— Az én időm kiválóságnak közl mindössze három nagy-nak a skalpját nem sikerült megszerezniem: a svéd Alserét, az NSZK-beli Schölerét és a román Giurgucáét. A legbűszkébb azonban arra vagyok, hogy egy budapesti BEK-elődöntőn sikerült legyőznom Surbeket.

— Hogyan fogadta mostani megbízatását?

— Több név is volt a „kalapban”. Nagy megtiszteltetésnek tartom, hogy végül is alkalmasnak találtak erre a posztra. Egy biztos, nagyon nehéz lesz Zoli örökébe lépni, aki aranycsapatot hozott létre. Az ő útján kell tovább menni, vagyis a fő hangsúlynak a munkán kell lennie.

— Min kíván változtatni?

— Fontos az utánpótlás nevelése és a fiatalok megfelelő menedzselése, mert ez igen-csak háttérbe szorult az elmúlt évek alatt. S még valami: a magyar versenyzők csak egyéni számokban szeretnek „villogni”. A párosok kevésbé „látszottak” az elmúlt években. Pedig a nagy versenyeken ugyanolyan értékű ez az érem is, és nem egy szuperligamérkőzés sorsa dőlhet el segítségével.

— Első megbízatása?

— Még végleges kinevezésem előtt a napokban Kínába utazom a csapattal és az ott szerzett tapasztalatokat szeretném mielőbb kamatoztatni.

NB I

Furcsa idényzárás

Véget ért az első osztályú bajnokság, enyhén szólva furcsa eredményekkel. Mióta nyilvánvalóvá vált, hogy a Volán és a Nyíregyháza közül kerül ki a másik kieső, a két együttes megtámaszkodott. A nyíregyházi győztek Csepelen, majd három döntetlen következett és végül Diósgyőrben kiütötték a hazaiakat, akik pedig a bajnokkal 1-1-et játszottak nemrég. A Volán sem panaszkodhat. Remek játékkal legyőzték a Vasast — ez tiszta meccs volt —, majd döntetlen a ZTE-vel. Ezután következett három olyan mérkőzésük, amelyből 1 pont is szép gyertyény lett volna. Erre mi történt? Pontot szereztek az Üllői úton, nyertek Újpesten és „vízilabda meccsen” 6-6-ra végeztek a Honvéddal.

Külön elgondolkoztató, hogy a diósgyőri és a Volán-mérkőzés pár gólokban gazdag volt, mégis csak egy csillagot kapott, ami ugye a „küzdőlelem” jellegét jól mutatja. Kérdés, hogy az MLSZ beleyül-e a „darázs-fészekbe”, vagy „bizo-

nyíték” hiányában eltekint ettől. Egy biztos: a bajnokság vége elszomorító volt, a magyar labdarúgás hagyományaihoz méltatlan mérkőzések zajlottak le.

EREDMÉNYEK:

Volán—Honvéd	6-6
Diósgyőr—Nyíregyháza	2-7
Pécs—Dózsa	1-1
Rába—Vasas	2-6
Tatabánya—Csepel	2-1
MTK—VM—ZTE	0-0
Haladás—SZEOL	1-1
Videoton—FTC	1-0

AZ NB I 1983—84. ÉVI VÉGEREDMÉNYE

1. Bp. Honvéd	30	19	7	4	69-30	45
2. Rába ETO	30	14	9	7	66-58	37
3. Videoton	30	16	5	9	47-31	37
4. Ó. Dózsa	30	12	11	7	49-33	35
5. Tatabánya	30	13	9	8	40-37	35
6. Vasas	30	14	5	11	46-40	33
7. Zalaegerszeg	30	11	8	11	38-37	30
8. MTK-VM	30	10	9	11	39-44	29
9. SZEOL AK	30	10	9	11	42-44	29
10. Pécsi MSC	30	8	12	10	36-38	28
11. Csepel	30	9	9	12	35-43	27
12. Ferencváros	30	8	9	13	44-47	27
13. Haladás	30	10	6	14	29-42	26
14. Volán SC	30	7	11	12	48-60	25
15. NYVSSC	30	8	8	14	35-49	24
16. Diósgyőr	30	2	9	19	27-60	13

NB II

Ki lesz a feljutó?

A másodosztály 35. fordulójára lehet, hogy sorsdöntő lesz a feljutás szempontjából. A Debrecen legyőzte az Egert, nyert a Békéscsaba is és így az egriek előnye 3, illetve 4 pontra csökkent, ráadásul a Debrecen egy meccsel kevesebbet játszott. Változatlanul éles a harc a kiesés elkerüléséért: a Kazincbarciktól kezdve még négy-öt csapat veszélyben van.

EREDMÉNYEK:

Debrecen—Eger	2-0
Békéscsaba—Baja	3-1
Sopron—Kazincbarcika	2-2
Ózd—Bakony Vegyész	3-0
Keszthely—Siófok	1-0
Szekszárd—Nagykanizsa	6-4
Salgótarján—Debr. Kinizsi	5-2
Kecskemét—22. Volán	3-1
Szolnok—H. Szabó L. SE	4-2
Ganz-MÁVAG—Hódgép	1-5

AZ NB II. ÁLLÁSA:

1. Eger SE	35	22	7	6	65-34	51
2. Békéscsaba	35	20	8	7	84-41	48
3. Debr. MVSC	34	19	9	6	61-36	47
4. Hódgép Metri.	35	17	7	11	52-34	41
5. Siófok*	36	16	12	8	58-43	40
6. Bakony Vegy.	35	15	7	13	55-57	37
7. Szolnok	35	14	8	13	64-51	36
8. Nagykanizsa	35	11	14	10	62-61	36
9. 22. sz. Volán	35	12	11	12	46-30	35
10. Keszthely	35	11	12	12	49-42	34
11. Debr. Kinizsi	35	12	9	14	49-54	33
12. Ózdi Kohász	35	12	9	14	50-30	33
13. Baja SK	35	11	10	14	55-57	32
14. Sopron	35	11	10	14	33-49	32
15. Salgótarján	35	10	11	14	48-48	31
16. Szekszárd	36	10	10	16	44-59	30
17. Kecskemét	35	10	10	15	49-68	30
18. Kazincbarc.	34	11	6	17	48-65	28
19. Szabó L. SE	35	8	9	18	42-58	25
20. Ganz-MÁVAG	35	4	9	22	34-83	17

* A Siófoktól 4 büntetőpont levonva.

A félbeszakadt DMVSC—Kazincbarcika találkozó eredményét nem számítottuk be.

HÍRADÓ

SAJTÓSZEMLE
Szerkesztő:
szervező bizottság
Budapest
V., Steindl utca 8. sz. 1034
Kiadja:
az Igazságügyi Minisztérium
Bv. Országos Parancsnokság
84-2819. Szikra Lapnyomda,
Budapest